

Jaarrekening 2019

Enduris B.V.

Inhoudsopgave

Jaarrekening 2019

Inleiding	5
Winst- en verliesrekening	6
Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	7
Balans (voor bestemming van het resultaat)	8
Kasstroomoverzicht	9
Mutatieoverzicht eigen vermogen	10
Toelichting op de jaarrekening	11
Toelichting op de winst en verliesrekening	27

Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake de winstbestemming	52
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	53

Bijlagen

Verklaring ex artikel 18	58
Verklaring naleving gedragscode voor netbeheerders	59

Jaarrekening

Inleiding

Enduris B.V. (verder: Enduris) is een besloten vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Goes, houdstermaatschappij van dochterondernemingen en geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 22042932.

Enduris B.V. is onderdeel van de Stedin Groep met aan het hoofd Stedin Holding N.V. (verder: Stedin Holding). Binnen de Stedin Groep is Enduris eigenaar van de elektriciteits- en gasnetwerken in de provincie Zeeland. Vanuit die hoedanigheid is Enduris verantwoordelijk voor het uitvoeren van de gereguleerde activiteiten die staan in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en die op een netbeheerder van toepassing zijn.

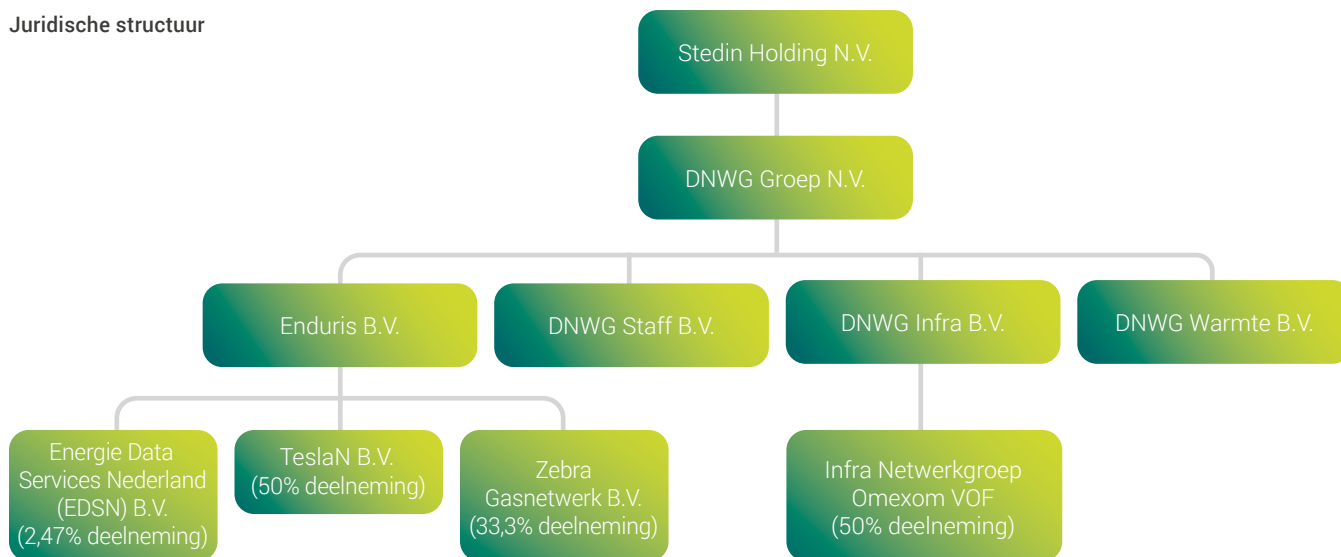
In hoofdlijnen betreft dit:

- het aanleggen, onderhouden, uitbreiden en vernieuwen van elektriciteits- en gasnetten inclusief het
- realiseren van aansluitingen;
- het distribueren van elektriciteit en gas over deze netten;
- het waarborgen van de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten;
- het faciliteren van de energiemarkt.

Enduris distribueert gas en elektriciteit naar ruim 200.000 klanten. Deze klanten zijn inwoners en bedrijven in de provincie Zeeland. Stedin Holding heeft het eigendom van alle aandelen Enduris.

De jaarcijfers 2019 van Enduris zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Stedin Holding N.V. als onderdeel van het jaarverslag van Stedin Groep 2019. Stedin Holding N.V. heeft een aansprakelijkheidsverklaring afgegeven ten aanzien van de verplichtingen van Enduris. Uit hoofde van toepassing van artikel 2:403 BW is Enduris in principe vrijgesteld van de verplichting tot openbaarmaking van de jaarrekening in het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Op grond van artikel 43, lid 7 Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 lid 10 Gaswet is Enduris overigens verplicht om een jaarrekening op te stellen en openbaar te maken. Uit het oogpunt van transparantie kiest Enduris ervoor haar jaarrekening toch te publiceren. De juridische structuur van DNWG wijkt nadrukkelijk af van de operationele structuur. Dit hangt samen met de bijzondere positie van de netbeheerder en de hieraan gerelateerde strikte wetgeving. Enduris heeft vanaf mei 2015 een aandeel van 50% in een joint operation, te weten TeslaN B.V. In deze strategische samenwerking met TenneT TSO B.V. worden werkzaamheden op het gebied van het beheer, instandhouding en onderhoud en oplossing van storingen van hoogspanning, tussenspanning en complexe middenspanning in Zeeland gezamenlijk uitgevoerd.

Juridische structuur

Winst- en verliesrekening

(bedragen x 1.000 euro)

	Toelichting	2019	2018 na aanpassing*
Netto omzet	6	120.364	120.758
Overige bedrijfsopbrengsten	7	1.442	1.247
Totaal bedrijfsopbrengsten		121.806	122.005
Diensten van derden, materialen en andere externe kosten andere externe kosten	8	50.642	46.753
Inkoopwaarde van de omzet	9	17.813	16.945
Overige bedrijfskosten	10	8.695	7.963
Afschrijvingen	11	26.459	26.063
Totaal bedrijfskosten		103.609	97.724
Bedrijfsresultaat		18.197	24.281
Saldo van de financiële baten en lasten	12	-3.499	-3.815
Resultaat deelnemingen	17	-2.861	954
Resultaat vóór belasting		11.837	21.420
Vennootschapsbelasting	13	3.396	5.353
Resultaat in het jaar na belasting		8.441	16.067

* Zie toelichting 'Aanpassingen in de vergelijkende cijfers' op pagina 11 en 12 voor een nader inzicht in de aanpassingen van de vergelijkende cijfers.

Overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Resultaat in het jaar na belasting gerealiseerd	8.441	16.067
Niet-gerealiseerde resultaten	-	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	8.441	16.067

Balans (voor bestemming van het resultaat)

(bedragen x 1.000 euro)

	Toelichting		31-12-2019	31-12-2018 na aanpassing*	01-01-2018 na aanpassing*
Activa					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	14	7.532	8.598	9.266	
Materiële vaste activa	15	556.898	514.069	486.416	
Gebruiksrecht vaste activa	16	709	-	-	
Financiële vaste activa	17				
- Deelnemingen		3.171	6.031	5.077	
- Leningen u/g		1.434	1.365	1.076	
- Uitgestelde belastingvorderingen		1.734	5.115	8.152	
			571.478	535.178	509.987
Vlottende activa					
Onderhanden projecten voor derden	18	1.813	1.203	69	
Debiteuren	19	15.155	13.226	12.169	
Vorderingen op verbonden partijen	30	2.179	2.193	2.887	
Liquide middelen	20	552	4.103	1.610	
Overlopende activa		329	394	303	
			20.028	21.119	17.038
Totaal			591.506	556.297	527.025
Passiva					
Eigen vermogen					
Gestort aandelenkapitaal	21	18	18	18	
Agioreserve	21	140.149	140.149	140.149	
Wettelijke reserve deelnemingen	21	174	2.044	1.039	
Wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten	21	5.287	8.091	8.745	
Overig reserves	21	119.970	99.229	88.205	
Onverdeelde winst	21	8.441	16.067	11.375	
			274.039	265.598	249.531
Langlopende verplichtingen					
Voorzieningen	22	1.100	-	1.155	
Leaseverplichtingen	23	654	-	-	
Leningen o/g groep	24/30	150.000	150.000	150.000	
Vooruit ontvangen bijdragen van derden	25	94.183	85.589	79.541	
			245.937	235.589	230.696
Kortlopende verplichtingen					
Handels crediteuren en overige schulden	26	8.410	10.248	6.690	
Belastingen	27	3.736	3.868	3.178	
Schulden aan verbonden partijen	30	57.275	37.432	35.430	
Kortlopend gedeelte voorzieningen	22	732	1.971	1.263	
Onderhanden projecten voor derden	28	1.377	1.591	237	
			71.530	55.110	46.798
Totaal			591.506	556.297	527.025

* Zie toelichting 'Aanpassingen in de vergelijkende cijfers' op pagina 11 en 12 voor een nader inzicht in de aanpassingen van de vergelijkende cijfers.

Kasstroomoverzicht

(bedragen x 1.000 euro)

	Toelichting	2019	2018 na aanpassing*
Uit operationele activiteiten			
Bedrijfsresultaat		18.197	24.281
Afschrijvingen	11	26.459	26.063
Ontvangen vooruitontvangen omzet	25	11.308	10.759
Correctie vooruitontvangen omzet	25	-2.478	-2.207
Mutatie voorzieningen	22	-139	-447
Mutatie onderhanden werk	18/28	-824	220
Mutatie debiteuren	20	-1.929	-1.057
Mutatie crediteuren	26	-1.838	-305
Mutatie vorderingen/schulden aan verbonden partijen	24/30	-3.907	1.991
Mutatie overige vorderingen/schulden	27	-67	888
Uit bedrijfsactiviteiten		44.782	60.186
Kasstroomen voortvloeiend uit betaalde rente	12	-91	-3.204
Kasstroomen voortvloeiend uit ontvangen rente	12	39	-
Kasstroomen voortvloeiend uit winstbelastingen		-	-1.610
Kasstroom uit operationele activiteiten		44.730	55.372
Uit investeringsactiviteiten			
Investerings in (im)materiële vaste activa	14/15	-67.786	-52.590
Uitgifte nieuwe lening u/g	17	-349	-506
Aflossing bestaande lening u/g	17	280	217
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-67.855	-52.879
Uit financieringsactiviteiten			
Opgenomen gelden van verbonden partijen	30	20.000	-
Betaling leaseverplichtingen	8/16	-426	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		19.574	-
Kasstroomontwikkeling in het jaar			
		-3.551	2.493
Saldo liquide middelen begin boekjaar		4.103	1.610
Saldo liquide middelen ultimo boekjaar		552	4.103

* Zie toelichting 'Aanpassingen in de vergelijkende cijfers' op pagina 11 en 12 voor een nader inzicht in de aanpassingen van de vergelijkende cijfers.

Mutatieoverzicht eigen vermogen

(bedragen x 1.000 euro)

	Gestort aandelen- kapitaal	Agio- reserve	Wettelijke reserve deelnemingen	Wettelijke reserve inzake ontwikkelings- kosten	Overige reserves	Onver- deelde winst	Totaal
Stand per 1 januari 2018	18	140.149	1.039	-	96.950	11.375	249.531
Ontwikkelingskosten Software	-	-	-	8.745	-8.745	-	-
Stand per 1 januari 2018 gecorrigeerd	18	140.149	1.039	8.745	88.205	11.375	249.531
Winstverdeling 2017	-	-	-	-	11.375	-11.375	-
Dividend uitkering	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat deelneming	-	-	954	-	-954	-	-
Dividend uitkering deelneming	-	-	-	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	51	-654	603	-	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-	-	-	16.067	16.067
Stand per 31 december 2018	18	140.149	2.044	8.091	99.229	16.067	265.598
Winstverdeling 2018	-	-	-	-	16.067	-16.067	-
Dividend uitkering	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat deelneming	-	-	-2.861	-	2.861	-	-
Dividend uitkering deelneming	-	-	-	-	-	-	-
Mutatie wettelijke reserve deelneming Zebra	-	-	941	-	-941	-	-
Overige mutaties	-	-	50	-2.804	2.754	-	-
Totaal van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-	-	-	8.441	8.441
Stand per 31 december 2019	18	140.149	174	5.287	119.970	8.441	274.039

De wettelijke reserve deelnemingen betreft de niet uitgekeerde winst uit joint operation TeslaN en deelneming Zebra. In de post wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten zijn de geactiveerde ontwikkelingskosten van de immateriële vaste activa opgenomen. Nadere informatie is opgenomen in de Grondslagen voor financiële verslaggeving in de paragraaf aanpassing IAS 8 - Aanpassingen als gevolg van verwerking geactiveerde ontwikkelingskosten immateriële vaste activa. Deze wettelijke reserve is niet vrij uitkeerbaar. Zie toelichting 21 Eigen vermogen voor nadere informatie over het eigen vermogen.

Toelichting op de jaarrekening

Grondslagen voor financiële verslaggeving

Algemeen

Enduris B.V. (KvK 22042932) maakt sinds 13 juni 2017 deel uit van de Stedin Groep en is opgericht op 22 oktober 1998. Per 9 juli 2002 is DELTA Netwerkbedrijf Gas B.V. (voorheen genoemd: DELTA Netwerkbedrijf B.V.) een juridische fusie aangegaan met DELTA Gas Grid B.V., waarna beide vennootschappen zijn opgegaan in Enduris B.V. (verder Enduris). Enduris is statutair gevestigd in Goes. De activiteiten zijn gehuisvest in Goes. De DNWG Groep NV (verder: DNWG) bezit per 26 april 2010 100% van de aandelen van Enduris. Enduris past artikel 2:403 BW toe en maakt gebruik van de vrijstelling om een bestuursverslag op te nemen in de jaarrekening alsmede van de vrijstelling ten aanzien van de deponering van de jaarrekening bij de Kamer van Koophandel. Stedin Holding heeft hiervoor de benodigde aansprakelijkheidsverklaring en instemmingsverklaring gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel. De belangrijkste activiteit van Enduris is het realiseren van een veilige, betrouwbare en betaalbare energievoorziening. Dit doet Enduris enerzijds door het aanleggen, beheren en toekomstbestendig maken van de elektriciteits- en gasnetten en anderzijds door het faciliteren van de energiemarkt en het daartoe verrichten van alle taken welke in gevolge van artikel 16 lid 1 van de Elektriciteitswet 1998 en in de Gaswet op een netbeheerder, als bedoeld artikel 10 lid 3 van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk artikel 2 lid 1 van de Gaswet rusten, alsmede al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord, mits binnen de wettelijke voorschriften van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk Gaswet. Enduris is actief in de provincie Zeeland. Enduris opereert naast de andere Nederlandse regionale netbeheerders in een gereguleerde markt. Iedere regionale netbeheerder is een monopolist binnen zijn verzorgingsgebied. Regulering houdt in dat de taken die de netbeheerder uitvoert bij wet bepaald zijn en de tarieven bepaald worden door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Het reguleringsmodel stimuleert netbeheerders door middel van een maatstafmodel zo goed (efficiënt en kwalitatief) mogelijk te presteren. De jaarrekening van Enduris bevat de winst-en-verliesrekening, de balans, het kasstroomoverzicht, het mutatieoverzicht eigen vermogen en de toelichtingen. Tenzij anders vermeld, zijn alle in deze jaarrekening opgenomen bedragen in duizenden euro. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS) per 31 december 2018 zoals goedgekeurd door de Europese Commissie.

Aanpassingen in de vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers over 2018 in de jaarrekening 2019 in de Winst- en Verliesrekening zijn op bepaalde elementen voor vergelijkingsdoeleinden aangepast aan de presentatie zoals in 2018 toegepast. De aanpassingen zijn hieronder nader toegelicht.

IAS 8 Aanpassingen als gevolg van verwerking geactiveerde ontwikkelingskosten immateriële vaste activa

Tot en met 2018 is voor de geactiveerde ontwikkelingskosten van immateriële vaste activa geen wettelijke reserve gevormd. Op grond van art. 2:365 lid 2 BW moeten ontwikkelingskosten voor zover deze geactiveerd worden toegelicht worden in de jaarrekening en ter hoogte daarvan een wettelijke reserve aangehouden worden. Het totaal van de geactiveerde ontwikkelingskosten per 1 januari 2018 bedroeg circa € 8,7 mln. en € 8,1 mln. per 31 december 2018. Dit bedrag is in kwantitatieve zin materieel. Enduris is echter van mening dat in kwalitatieve zin geen sprake van invloed op de oordeelsvorming van de gebruikers van deze jaarrekening. Enduris beschikt immers over aanzienlijke overige reserves. Niettemin heeft de directie besloten om te verwerken conform IAS 8, met aanpassing van de vergelijkende cijfers (retrospectief) om zodoende duidelijkheid en transparantie hieromtrent te optimaliseren.

Nadere toelichting inzake IFRS 11 'Joint Arrangements'

Enduris heeft sinds 12-03-2015 een 50%-belang in TeslaN. TeslaN is geclassificeerd als een joint operation. In de jaarrekeningen 2015 tot en met 2018 van Enduris is TeslaN proportioneel verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening en tegen de nettovermogenswaarde verwerkt in de enkelvoudige jaarrekening. Deze proportionele verwerking heeft er voor de jaren 2015 tot en met 2018 toe geleid dat een geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening is opgesteld.

IFRS 11.26a (en IFRS 11.20-22) bepaalt evenwel dat van een joint operation de activa, verplichtingen, opbrengsten en lasten (rekening houdend met het belang) in de (enkelvoudige) jaarrekening zijn te verwerken en geen proportionele consolidatie dient plaats te vinden. Enduris heeft dit met ingang van boekjaar 2019 (juist) toegepast en uit dien hoofde volstaan met een enkelvoudige jaarrekening. Deze enkelvoudige jaarrekening is in feite de voormalige geconsolideerde jaarrekening. In tegenstelling tot de enkelvoudige jaarrekeningen in 2015 tot en met 2018, bevat de nieuwe enkelvoudige jaarrekening daardoor een uitgebreide winst-en-verliesrekening, een overzicht van gerealiseerde en niet-\ gerealiseerde resultaten, een kasstroomoverzicht en een nadere uitsplitsing van de wettelijke reserves. Deze primaire overzichten zijn in de jaren 2015 tot en met 2018 wel opgenomen geweest in de geconsolideerde jaarrekeningen.

De cijfermatige verschillen tussen de in 2015 tot en met 2018 opgestelde enkelvoudige én geconsolideerde jaarrekeningen (die feitelijk de enkelvoudige jaarrekening geweest had moeten zijn) zijn overigens beperkt geweest. Zie tabel hieronder. Deze verschillen worden volledig veroorzaakt door het elimineren van balansposities tussen Enduris en TeslaN.

(bedragen x 1.000 euro)

	2015			2016			2017			2018		
	Enkel- voudig	Geconso- lideerd	Vershil	Enkel- voudig	Geconso- lideerd	Vershil	Enkel- voudig	Geconso- lideerd	Vershil	Enkel- voudig	Geconso- lideerd	Vershil
Financiële vaste activa												
- groepsvennootschappen	24	-	-24	56	-	-56	83	-	-83	134	-	-134
Vlottende activa												
Onderhanden projecten voor derden	-	-	-	-	156	156	-	69	69	647	1.203	556
Debiteuren	6.406	6.647	241	7.332	7.643	311	12.026	12.169	143	13.391	13.226	-165
Vorderingen op verbonden partijen	7.971	7.571	-400	7.461	7.061	-400	400	-	-400	2.593	2.193	-400
Liquide middelen	9.461	9.807	346	-	304	304	-	1.610	177	3.670	4.103	433
Overlopende activa	1.065	1.105	40	7.428	7.599	171	102	302	200	67	394	327
Belastingen	-	-	-	143	-	-143	-	-	-	-	-	-
Vlottende passiva												
Belastingen	4.102	4.207	105	5.245	5.340	95	3.016	3.178	162	3.655	3.868	213
Crediteuren	2.436	2.453	17	3.128	3.526	398	3.719	3.885	166	3.546	3.580	34
Schulden aan verbonden partijen	12.629	12.558	-71	14.898	14.749	-149	35.992	35.430	-562	37.910	37.432	-478
Onderhanden projecten voor derden	-	-	-	-	-	-	237	237	-	1.060	1.591	531
Overige schulden en passiva	5.824	5.976	152	1.475	1.475	-	2.465	2.805	340	3.901	4.218	317
Balanstotaal in jaarrekening van het jaar	482.376	482.579	203	516.360	516.703	343	534.880	534.986	106	555.680	556.297	617
Balanstotaal na aanpassing*	-	-	-	503.109	503.450	341	526.919	527.025	106	-	-	-
Resultaat deelnemingen	696	681	-15	691	659	-32	-486	-513	-27	1.005	954	-51

* Als gevolg van aanpassingen in de vergelijkende cijfers in een bepaald boekjaar kunnen de vergelijkende balanstotalen afwijken van het balanstotaal in de oorspronkelijke jaarrekening van het vergelijkende jaar.

Vooruit ontvangen bijdragen van derden

Met ingang van boekjaar 2019 wordt de presentatie van de balanspost "vooruit ontvangen bijdragen van derden" op overeenkomstige wijze als de presentatie in de jaarrekening van Stedin groep weergegeven. Tot en met 2018 werd in de jaarrekening van Enduris het kortlopende deel tezamen met het langlopend deel in de vooruit ontvangen bijdragen van derden verantwoord. Het kortlopend deel is vanaf boekjaar 2019 separaat toegelicht onder kortlopende schulden. De vergelijkende cijfers van boekjaar 2018 zijn aangepast. De gehanteerde methode draagt derhalve bij aan betere en meer consistentie in verslaggeving. De kortlopende vooruit ontvangen bijdragen zijn onder 'contractverplichtingen' verantwoord in de 'Handelscrediteuren en de overige schulden'. De impact van deze presentatiewijziging is € 2,7 mln. per ultimo 2019 en € 2,5 mln. per ultimo 2018. Per 1 januari 2018 is de impact € 2,3 mln.

Aanpassingen in het kasstroomoverzicht

De volgende aanpassingen in de vergelijkende cijfers zijn verwerkt in het kasstroomoverzicht:

- Op grond van IAS 7.16 zijn de uitgifte (in 2018: € 0,5 mln) en aflossing lening u/g (in 2018: € 0,2 mln) opgenomen onder de investeringskasstromen. In het boekjaar 2018 en eerder zijn deze posten onterecht gepresenteerd onder de financieringsactiviteiten.
- De betaalde rente (in 2018: nihil) en ontvangen rente (in 2018: € 3,2 mln) zijn afzonderlijk gepresenteerd onder de kasstromen uit operationele activiteiten. In eerdere boekjaren tot en met 2018 zijn deze kasstromen onterecht gesaldeerd opgenomen in de post "Kasstromen voortvloeiend uit financiële baten en lasten". Enduris is van mening dat beide aanpassingen in het kasstroomoverzicht niet van materiële betekenis zijn (zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin). Niettemin heeft de directie besloten om de aanpassingen te verwerken conform IAS 8, met aanpassing van de vergelijkende cijfers (retrospectief) om zodoende duidelijkheid en transparantie hieromtrent te optimaliseren.

1. International Financial Reporting Standards (IFRS)

De jaarrekening van Enduris is opgesteld in overeenstemming met de per 31 december 2019 geldende IFRS zoals goedgekeurd door de Europese Unie (EU), en de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. IFRS omvat zowel de IFRS standaarden als de International Accounting Standards van de International Accounting Standards Board (IASB) en de interpretaties van IFRS- en IAS-standaarden van respectievelijk de IFRS Interpretations Committee (IFRIC) en het Standing Interpretations Committee (SIC).

Op basis van artikel 2:403 BW is Enduris vrijgesteld van de verplichting tot het opstellen en publiceren van een jaarrekening en bestuursverslag in het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Stedin Holding N.V. heeft immers een 403-verklaring gedeponneerd met ingang van 1 januari 2017 en voor boekjaar 2019 opnieuw bekrachtigd op 26 maart 2020. Echter, op grond van artikel 43, lid 7 Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 lid 10 Gaswet is Enduris wel verplicht om een jaarrekening op te stellen en openbaar te maken. Bij het opstellen van deze jaarrekening worden in beginsel de bepalingen van IFRS-EU en Titel 9 BW 2 in acht genomen. Desalniettemin wordt op basis van artikel 2:403, lid 3 BW afgezien van het opstellen van een bestuursverslag.

De jaarrekening is met toepassing van het continuïteits- en het toerekeningsbeginsel opgesteld. Enduris heeft per ultimo 2019 een negatief werkkapitaal van circa 51,5 miljoen (2018 € 34 miljoen, negatief). Het management ziet echter geen onzekerheid ten aanzien van de continuïteit, omdat Stedin Holding N.V. (De Stedin groep) een 403-verklaring heeft afgegeven. Desalniettemin is Enduris (via DNWG Groep NV) betreffende haar financiering afhankelijk van de Stedin groep. Met betrekking tot de financiering constateert de raad van bestuur van de Stedin groep in haar jaarverslag 2019 dat de Stedin Groep vanwege de energietransitie geconfronteerd wordt met forse investeringen in het energienet in haar verzorgingsgebied. De raad van commissarissen, raad van bestuur en aandeelhouders van Stedin Groep zijn het erover eens dat actie nodig is om een betaalbare en betrouwbare energievoorziening ook in de toekomst te garanderen. De investeringen die Stedin (incl. Enduris) moet doen vanwege de energietransitie komen bovenop de lopende investeringen die nodig zijn om het elektriciteit- en gasnet goed te laten functioneren. De toegestane inkomsten van Stedin groeien minder hard dan nodig is om al deze investeringen in de toekomst te kunnen blijven financieren. De enorme investeringen in de energietransitie vragen de komende jaren veel van de financiële positie van de Stedin Groep. Om die reden verwacht Stedin Groep (incl. Enduris) de komende jaren tussen de 750 miljoen en 1 miljard euro aan extra eigen vermogen nodig te hebben om die investeringen te kunnen doen. Daarom onderzoekt de Stedin groep met de aandeelhouders de mogelijkheden om de balans van Stedin Groep te versterken. Ook is Stedin Groep samen met andere netbeheerders in gesprek met de toezichthouder om te bezien hoe de reguleringsmethodiek hierop beter zou kunnen aansluiten.

1.1 Gewijzigde IFRS-standaarden en interpretaties

De volgende wijzigingen in bestaande IFRS-standaarden die door de Europese Commissie zijn goedgekeurd met ingang van het boekjaar 2019, zijn relevant voor Enduris en zijn in voorkomende situaties toegepast bij het opstellen van deze jaarrekening:

1.2. IFRS 16 'Leaseovereenkomsten'

IFRS 16 vervangt per 1 januari 2019 IAS 17, IFRIC 4, SIC 15 en SIC 27.

Enduris heeft IFRS 16 per 1 januari 2019 geïmplementeerd en heeft hierbij de 'modified retrospective approach' gehanteerd in overeenstemming met IFRS 16.C5b. Als gevolg daarvan is de vergelijkende informatie over voorgaande perioden niet aangepast.

Belangrijk gevolg van de implementatie van IFRS 16 voor Enduris als huurder is dat rechten en verplichtingen uit hoofde van operationele leases op de balans moeten worden opgenomen. Als gevolg hiervan heeft per ultimo 2019 een balansverlenging van € 0,7 miljoen plaatsgevonden. Daarnaast treedt een verschuiving in de winst-en-verliesrekening op van operationele kosten naar afschrijvingen en in zeer beperkte mate naar financiële lasten. In 2019 heeft hierdoor een verschuiving van circa € 0.4 miljoen van overige bedrijfskosten naar afschrijvingen (€ 0.4 miljoen) en rentelasten (€ 0.0 miljoen) plaatsgevonden. Voor het kasstroomoverzicht over 2019 heeft de toepassing van IFRS 16 geleid tot een afname van de operationele kasstroom met € 0.4 miljoen, onder gelijktijdige toename van de uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten met eenzelfde bedrag.

Bij het vaststellen of sprake is van een leaseovereenkomst zijn de bepalingen van IFRS 16.9 in acht genomen.

Verder zijn de volgende praktische benaderingen toegepast:

- Voor de lopende contracten per 1 januari 2019 wordt de bestaande leaseclassificatie van de huurcontracten toegepast; dit betekent dat voor de bestaande leasecontracten waarbij Enduris huurder is per 1 januari 2019 het verschil in de financiële vastlegging tussen financial lease en operational lease is vervallen. Nieuwe leasecontracten worden vanaf 1 januari 2019 behandeld volgens IFRS 16.
- Bestaande financiële leases met een onderliggende waarde kleiner dan € 5.000,- of met een looptijd van korter dan twaalf maanden worden per 1 januari 2019 niet op de balans opgenomen. De leasetermijnen hiervan worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.
- Bij toepassing van de modified retrospective approach is op 1 januari 2019 de waarde van de nieuw op de balans opgenomen lease-activa identiek aan de waarde van de leaseverplichting. Er is derhalve geen sprake van een vermogenssprong, in overeenstemming met IFRS 16.C8b(ii).

Bij de bepaling van de leaseverplichtingen en de gebruiksrechten op 1 januari 2019 is gebruikgemaakt van de marginale rentevoeten per die datum. De marginale rentevoet wordt bepaald op basis van de risicovrije marktrente, verhoogd met een specifiek voor Enduris geldende risico-opslag voor eenzelfde duur en met eenzelfde zekerheid als waartegen Enduris zou financieren voor de verkrijging van een vergelijkbaar actief op 1 januari 2019. De gewogen gemiddelde marginale rentevoet bedroeg per 1 januari 2019 1.4%.

De implementatie van IFRS 16 heeft tot een balansverlenging van € 1.1 miljoen per 1 januari 2019 geleid. Deze bestaat uit een toename van de leaseverplichtingen en daarnaast eenzelfde toename van de leaseactiva. Deze leaseverplichtingen hebben betrekking op bedrijfsgebouwen.

Per 31 december 2019 bedraagt de boekwaarde van de gebruiksrechten € 0.7 miljoen en de leaseverplichtingen € 0.7 miljoen, onderverdeeld naar langlopend (€ 0.4 miljoen) en kortlopend (€ 0.3 miljoen). De gebruiksrechten zijn afzonderlijk in de balans opgenomen en de leaseverplichtingen onder de rentedragende schulden.

IFRIC 23 'Uncertainty over Income Tax Treatments'

De nieuwe interpretatie van IFRIC 23 heeft betrekking op onzekere belastingposities onder IAS 12. In deze interpretatie worden de volgende punten geadresseerd:

- het collectief behandelen van fiscale posities;
- aannames inzake onderzoek van de Belastingdienst;
- de bepaling van belastbare winst of verlies, grondslagen, verrekenbare fiscale verliezen en belastingtarieven;
- het effect van veranderingen in feiten en omstandigheden.

Deze interpretatie is in werking getreden per 1 januari 2019. Voor Enduris heeft dit geen directe gevolgen voor de jaarrekening.

Enduris is onderdeel van de fiscale eenheid van Stedin Holding N.V. De vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingsschulden van die fiscale eenheid en verrekenen de vennootschapsbelasting met Stedin Holding conform overeengekomen interne verrekeningsmethodieken. Enduris heeft geen handhavingsconvenant met de belastingdienst, maar wel frequent overleg met de inspecteur, inclusief overleg over onzekere posities. Enduris hanteert een beleid om posities in te nemen die niet als 'agressief' worden betiteld voor wat betreft belastbaarheid van winsten, aftrekbaarheid van kosten of latere timing van belastingen.

Zodra na overleg met de inspecteur of Enduris inzichten veranderen en posities minder onzeker worden leidt dit tot opname in de acute positie of (her)beoordeling van risico's. Indien van toepassing wordt de onzekere belastingpositie toegelicht in de jaarrekening op het moment wanneer hier naar verwachting een (cumulerend) materieel onzeker effect kan ontstaan, dus nog voor verwerking in de acute positie.

Gezien het feit dat er geen onzekere belastingposities zijn die potentieel leiden tot een materieel onzeker effect, is geen aanvullende toelichting in de jaarrekening opgenomen.

Nieuwe IFRS-standaarden en interpretaties die op latere boekjaren betrekking hebben. De volgende nieuwe IFRS-standaarden die door de Europese Commissie zijn goedgekeurd maar nog niet verplicht van toepassing zijn in 2019, zijn relevant voor Enduris en worden toegepast vanaf 1 januari 2020:

Conceptual Framework herzien

De IASB heeft het Conceptual Framework herzien. De IASB heeft ook referenties in standaarden bijgewerkt, zodat deze naar het nieuwe Framework verwijzen, maar het heeft geen consequente wijzigingen in standaarden aangebracht om de wijzigingen in het raamwerk te weerspiegelen, zoals het wijzigen van de definities van activa en passiva in de standaarden.

Het nieuwe framework:

- herintroduceert de termen rentmeesterschap (stewardship) en voorzichtigheid (prudence);
- introduceert een nieuwe activadefinitie die zich richt op rechten en een nieuwe verplichting definitie die waarschijnlijk breder is dan de definitie die het vervangt, maar dat niet het onderscheid tussen een verplichting en een eigen-vermogensinstrument wijzigt;
- verwijdt van de definities van activa en passiva verwijzingen naar de verwachte stroom van economische voordelen. Dit verlaagt de hindernis voor het identificeren van het bestaan van een actief of aansprakelijkheid en legt meer nadruk op het weerspiegelen van meetonzekerheid;
- bespreekt de waardering tegen historische kosten en reële waarde en biedt enige richtlijnen over hoe de IASB een waarderingsmethode zou kiezen voor een specifiek actief of verplichting;
- stelt dat de primaire maatstaf voor financiële prestaties winst of verlies is, en dat alleen in uitzonderlijke omstandigheden de IASB andere niet-gerealiseerde resultaten zal gebruiken en alleen voor inkomsten of uitgaven die voortvloeien uit een wijziging van de actuele waarde van een actief of verplichting;
- bespreekt onzekerheid, deactivering, accountingeenheid, rapporterende entiteit en gecombineerde jaarrekening.

Enduris zal de mogelijke gevolgen voor de jaarrekening nog onderzoeken, maar verwacht dat de herziening van het Conceptual Framework geen significante impact zal hebben op de jaarrekening.

Definitie van materieel - wijzigingen in IAS 1 en IAS 8

De IASB heeft de wijzigingen in de definitie van materieel doorgevoerd als reactie op de zorgen die entiteiten ervaren bij het maken van materialiteitsoordelen bij het opstellen van de financiële jaarrekeningen. De volgende wijzigingen zijn doorgevoerd:

- De IASB heeft de wijzigingen doorgevoerd in IAS 1 en IAS 8 met de intentie om de definitie van materieel in IAS 1 begrijpelijker te maken, niet om het onderliggende concept van materialiteit in de IFRS standaarden te wijzigen.
- Het concept van het 'verduisteren' van materiële informatie met immateriële informatie is opgenomen als onderdeel van de nieuwe definitie.
- De drempel voor materialiteit die gebruikers beïnvloedt, is gewijzigd van 'zou kunnen beïnvloeden' in 'kan redelijkerwijs worden verwacht dat dit invloed zal hebben'.
- De definitie van materieel in IAS 8 is vervangen door een verwijzing naar de definitie van materieel in IAS 1. Bovendien heeft de IASB andere standaarden en het conceptuele kader gewijzigd die een definitie van materieel bevatten of verwijzen naar de term 'materieel' om te zorgen voor consistentie.

Deze wijziging hoeft niet retrospectief te worden toegepast en heeft geen impact op de jaarrekening van Enduris.

2. Algemene grondslagen

De jaarrekening omvat Enduris het proportionele deel van haar joint operations, alsmede geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen.

Volgens IFRS 10 wordt zeggenschap uitgeoefend als de investeerder blootgesteld is aan of rechten heeft op veranderlijke opbrengsten uit hoofde van zijn betrokkenheid bij de deelneming en over de mogelijkheid beschikt deze opbrengsten via zijn macht over de deelneming te beïnvloeden. Bij de bepaling of er sprake is van zeggenschap worden de bestaande en potentiële stemrechten, die op balansdatum uitoefenbaar of converteerbaar zijn, meegewogen. Daarnaast wordt hierbij beoordeeld in hoeverre andere overeenkomsten aanwezig zijn die Enduris B.V. de mogelijkheid bieden het operationele en financiële beleid te bepalen.

2.1 Joint operations

Onder een joint operation ('gezamenlijke bedrijfsactiviteit') wordt een gezamenlijke overeenkomst verstaan, waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst.

Alleen het aandeel van Enduris in activa, verplichtingen, baten en lasten in joint operations worden opgenomen op basis van de waarderingsgrondslagen van Enduris. Joint operations worden op basis van de partiële methode opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van Enduris. Belangen in joint operations worden opgenomen vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat.

2.2 Geassocieerde deelnemingen

Een geassocieerde deelneming is een onderneming waarop invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financiële en operationele beleid, maar waarbij geen beslissende zeggenschap aanwezig is. Over het algemeen betreft dit een aandeel van 20% tot 50% van de stemrechten in de geassocieerde deelneming.

Het aandeel in geassocieerde deelnemingen wordt in de jaarrekening opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode. Hierbij vindt eerste opname plaats tegen historische kostprijs waarbij de boekwaarde wordt aangepast met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarbij naast de boekwaarde ook de eventuele verwachte kredietverliezen op verstrekte leningen en garanties aan de deelneming zijn begrepen. Onder overige deelnemingen worden ook de deelnemingen geclassificeerd waarin Enduris een belang heeft dat kleiner is dan 20%. Deze deelneming zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

2.3 Schattingen en veronderstellingen

Voor het opmaken van deze jaarrekening zijn schattingen, aannames en veronderstellingen gedaan door het management van Enduris die van invloed zijn op verantwoorde bedragen en op de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. Dit betreft in het bijzonder de opbrengst van leveringen aan grootverbruikers, de gebruiksduur van materiële vaste activa, bijzondere waardeverminderingen van activa en de omvang van voorzieningen. De schattingen, aannames en veronderstellingen die zijn gemaakt, zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis en ervaring uit het verleden en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De werkelijke resultaten kunnen echter afwijken van de gemaakte schattingen. Schattingen, aannames en veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schattingen worden herzien indien de wijzigingen alleen op deze periode betrekking hebben. Indien de schattingswijziging ook betrekking heeft op toekomstige perioden, vindt wijziging vooruitziend plaats in de hiervoor relevante perioden. Eventuele bijzonderheden ten aanzien van schattingen, aannames en veronderstellingen zijn hierna opgenomen bij de toelichtingen van de betreffende resultaat- en balansposten. Er zijn geen schattingswijzigingen doorgevoerd in de jaarrekening 2019 van Enduris

Gebruiksduur en restwaarde materiële en immateriële vaste activa

De afschrijvingstermijnen en restwaarden van materiële en immateriële vaste activa, zijn gebaseerd op de verwachte technische en economische levensduur van het actief. Jaarlijks vindt herbeoordeling plaats van de gebruiksduur en restwaarde. De levensduur of restwaarde van een actief kan wijzigen als gevolg van wijzigingen in externe of interne factoren, waaronder technologische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de markt. Deze factoren kunnen tevens leiden tot een bijzondere waardevermindering van een actief. Wanneer er aanwijzingen bestaan voor bijzondere waardevermindering wordt de realiseerbare waarde bepaald en vergeleken met de boekwaarde van het actief. Indien de realiseerbare waarde lager is, is sprake van een bijzondere waardevermindering.

Netverliezen

Allocatie is een proces waarbij door middel van ramingen de hoeveelheden getransporteerde elektriciteit en gas worden bepaald en aan gebruikers worden gealloceerd. Als onderdeel van het allocatieproces worden tevens op basis van gegevens over standaardjaarverbruik de netverliezen zo nauwkeurig mogelijk geraamd. Het aan verbruikers initieel gealloceerde verbruik wordt gecorrigeerd voor de feitelijke hoeveelheden die via meteropname zijn verkregen ('reconciliatie'), waarbij de ramingen worden herijkt. De wettelijke afspraken inzake allocatie en reconciliatie schrijven een afhandeling binnen 21 maanden na het einde van de maand van levering voor. De verwachte resultaten uit reconciliatie zijn zo nauwkeurig mogelijk geraamd en in de jaarrekening verwerkt. De uiteindelijke vereffening op basis van de werkelijke verbruiken kan in de toekomst leiden tot resultaat-effecten. De inschatting van de verplichting uit hoofde van nog af te rekenen netverliezen is onderdeel van de post 'overige schulden' zoals opgenomen in toelichting 26 Handelscrediteuren en overige schulden.

2.4 Bijzondere waardevermindering van activa

Gedurende het verslagjaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van activa. Indien dit het geval is, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Voor de activa is de realiseerbare waarde gelijk aan de hoogste van de reële waarde minus verkoopkosten (fair value less costs to sell) of de bedrijfswaarde (value in use). De bedrijfswaarde wordt bepaald door de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen. Voor de discontering van de kasstromen wordt gebruik gemaakt van een discontovoet vóór belastingen, die zowel de actuele marktrente, als de specifieke risico's met betrekking tot het actief weergeeft. Ten aanzien van verantwoorde goodwill wordt jaarlijks een impairment berekening opgemaakt. Een bijzondere waardevermindering wordt verwerkt indien de boekwaarde van een actief of de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen van aan kasstroom genererende eenheden toegewezen activa worden eerst in mindering gebracht op de boekwaarde van eventueel aan kasstroom genererende eenheden (of groepen van eenheden), toegerekende goodwill en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de eenheid (groep van eenheden). De betreffende activa worden niet lager gewaardeerd dan de eigen (individuele) realiseerbare waarde. Een bijzondere waardevermindering wordt eventueel teruggenomen indien vastgesteld wordt dat de uitgangspunten zijn veranderd op basis waarvan in het verleden de realiseerbare waarde is bepaald. Een bijzondere waardevermindering wordt alleen teruggenomen voor zover de resterende boekwaarde van het actief niet hoger is dan de boekwaarde die zou zijn bepaald, na aftrek van afschrijvingen, in de veronderstelling dat geen bijzondere waardevermindering had plaatsgevonden. In 2019 heeft een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden op deelneming ZEBRA.

2.5 Financiële instrumenten

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisico wordt beheerst door de Treasury-afdeling vanuit Stedin.

Kredietrisico voor debiteuren

Het kredietrisico beleid heeft als uitgangspunt om aan klanten geen andere kredieten te verstrekken dan normale leverancierskredieten zoals vastgelegd in de van toepassing zijnde leveringsvoorwaarden.

Maatregelen die worden toegepast om het debiteurenrisico te beperken zijn:

- het gebruik van kredietlimieten, of bankgaranties voor zakelijke partijen;
- vorderingen behoren in principe binnen dertig dagen te worden voldaan volgens standaard leveringsvoorwaarden;
- debiteurenvorderingen die niet tijdig worden betaald worden gemonitord en actief herinnerd;
- de inzet van incassobureaus en differentiatie in incassomethoden voor actuele en historische klanten.

Het kredietrisico op handelsdebiteuren kan worden gesplitst naar voornamelijk kleinverbruik (gereguleerd) en grootverbruik klanten. Bij kleinverbruik klanten ligt het kredietrisico sinds de invoering van het leveranciersmodel bij de energieleveranciers, waarmee het concentratierisico daar is toegenomen. Hiervoor zijn diverse risico mitigerende maatregelen geïmplementeerd, waaronder periodieke monitoring en rapportage van het risicoprofiel van de energieleveranciers. Voor de waardering van kredietrisico op energieleveranciers worden individuele signalen voor mogelijke oninbaarheid en credit ratings gebruikt.

Voor grootverbruik klanten is het kredietrisico gering doordat de meeste vorderingen van beperkte omvang zijn en tevens is het concentratierisico beperkt. Enduris hanteert voor de inschattingen van risico's in de verschillende grootverbruik portefeuilles een vereenvoudigd model dat gebaseerd is op de Enduris historie van vorderingen met eenzelfde risicoprofiel en dit model wordt aangevuld met verwachte ontwikkelingen van de debiteuren en de economische omgeving.

De specificatie van de uitstaande debiteuren (inclusief nog te factureren) en debiteurenvoorziening naar ouderdom is opgenomen onder toelichting 19 debiteuren.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico omvat het risico dat Enduris niet in staat is om de benodigde financiële middelen te verkrijgen om tijdig aan haar verplichtingen te voldoen. In verband hiermee beoordeelt Enduris regelmatig de verwachte kasstromen over een periode van een aantal jaren. Deze kasstromen omvatten onder meer operationele kasstromen, rentebetalingen en aflossingen van schulden, vervangingsinvesteringen en de consequenties van wijzigingen in de kredietwaardigheid van Enduris. Het doel is te allen tijde voldoende middelen ter beschikking te hebben om in de liquiditeitsbehoefte te kunnen voorzien. Om te voorkomen dat Enduris niet in staat is te voldoen aan haar financiële verplichtingen wordt groot belang gehecht aan het beheersen van alle hiervoor vermelde risico's.

Uitgaande kasstromen

De specificatie van de gedurende de komende jaren verwachte uitgaande nominale kasstromen, is hieronder opgenomen.

Per 31 december 2019

(bedragen x 1.000 euro)

	Binnen 1 jaar	Van 1 jaar tot en met 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Leningen o/g	-	-	150.000	150.000
Lease verplichtingen	300	353	-	653
Handelscrediteuren en overige schulden	8.410	-	-	8.410
Belastingen	3.736	-	-	3.736
Schulden aan verbonden partijen	57.275	-	-	57.275
Totaal	69.721	353	150.000	220.074

Per 31 december 2018

(bedragen x 1.000 euro)

	Binnen 1 jaar	Van 1 jaar tot en met 5 jaar	Na 5 jaar	Totaal
Leningen o/g	-	-	150.000	150.000
Lease verplichtingen	424	653	-	1.077
Handelscrediteuren en overige schulden	10.248	-	-	10.248
Belastingen	3.868	-	-	3.868
Schulden aan verbonden partijen	37.432	-	-	37.432
Totaal	51.972	653	150.000	202.625

In de handelscrediteuren en overige schulden zijn onder 'contractverplichtingen' vooruitontvangen opbrengsten opgenomen voor een bedrag van € 2,7 mln. (2018: € 2,5 mln.).

3. Grondslagen voor waardering

3.1. Algemeen

Hierna worden de belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling samengevat die zijn gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2019 van Enduris. Het historische kostenprincipe wordt gehanteerd. In afwijking hiervan geldt dat bepaalde activa en verplichtingen tegen reële waarde worden gewaardeerd. Tenzij anders vermeld zijn de waarderingsgrondslagen in deze jaarrekening consistent toegepast voor alle boekjaren die in deze jaarrekening zijn opgenomen, met uitzondering van invloeden van nieuw toegepaste en gewijzigde standaarden, zoals vermeld in toelichting 1.1 International Financial Reporting Standards (IFRS). Nadere toelichting is opgenomen onder de toelichting op de jaarrekening.

3.2 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben betrekking op geactiveerde software en gebruikersrechten. De geactiveerde software zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs onder aftrek van afschrijvingen.

Zij worden over een periode van vijf jaar lineair afgeschreven. De resterende levensduur wordt jaarlijks beoordeeld. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. De geactiveerde gebruikersrechten zijn eveneens gewaardeerd tegen historische kostprijs. Zij worden over een periode van 40 jaar lineair afgeschreven.

3.3 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen kostprijs onder aftrek van gecumuleerde lineaire afschrijvingen op basis van geschatte levensduur, welke op technisch-economische maatstaven wordt bepaald, rekening houdend met een geschatte restwaarde en onder aftrek van (eventuele) gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen. Als een actief uit meerdere componenten met verschillende afschrijvingstermijnen en restwaarden bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord. De geschatte levensduur wordt jaarlijks beoordeeld; indien op basis van impairment berekeningen sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt de waardering aangepast. De materiële vaste activa in aanbouw zijn in de balans opgenomen tegen de per balansdatum daaraan bestede kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en de direct toerekenbare overheadkosten.

3.4 Leningen uitgeleend geld (leningen u/g)

De leningen u/g bestaan uit leningen aan overige deelnemingen met een looptijd langer dan een jaar. De leningen worden de eerste maal gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs. De leningen worden getest op mogelijke bijzondere waardevermindervingsverliezen.

3.5 Uitgestelde belastingvorderingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en verplichtingen. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en -tarieven. Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden met elkaar gesaldeerd als een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

3.6 Onderhanden projecten voor derden.

De post onderhanden projecten in opdracht van derden bestaat uit het saldo van gerealiseerde projectkosten, toegerekende winst, en indien van toepassing, verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen. Onderhanden projecten worden afzonderlijk in de balans onder vlottende activa gepresenteerd. Indien het een creditstand vertoont worden deze gepresenteerd onder de kortlopende schulden. Enduris hanteert de POC-methode (percentage of completion) voor de onderhanden projecten in opdracht van derden.

3.7 Vorderingen

Vorderingen op debiteuren en vorderingen op verbonden partijen worden de eerste maal gewaardeerd tegen reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen ter zake van eventuele oninbaarheid. Bijzondere waardevermindervingsverliezen worden in het resultaat verwerkt, indien objectief is vast te stellen dat bedragen oninbaar zijn.

De verwachte kredietverliezen worden geschat op basis van de kredietkwaliteit van de tegenpartij op basis van individuele inschattingen of inschattingen voor een portefeuille van soortgelijke vorderingen. Enduris hanteert voor de inschattingen van risico's in portefeuilles een vereenvoudigd model dat gebaseerd is op de Enduris historie van vorderingen met eenzelfde risicoprofiel en dit model wordt aangevuld met verwachte ontwikkelingen van de debiteuren en de economische omgeving.

3.8 Liquide middelen

De liquide middelen omvatten de kas- en banksaldi. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.9 Leningen opgenomen geld (leningen o/g en leningen o/g groep).

De leningen o/g worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve rentemethode. De binnen een jaar vervallende aflossingsverplichtingen op langlopende verplichtingen worden opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

3.10 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen, welke samenhangen met de bedrijfsactiviteiten. Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet voor belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

3.11 Vooruit ontvangen bijdragen van derden

De van derden vooruit ontvangen bijdragen worden bij activering van het bijbehorende project (sinds 1 januari 2009 conform IFRIC 18) als langlopende verplichting gepassiveerd. De ontvangen bijdragen van derden voor 1 januari 2009 worden in mindering gebracht op de materiële vaste activa en worden gepresenteerd in het verloopoverzicht van de materiële vaste activa. Zie ook toelichting 15. Materiële vaste activa. De amortisering vindt plaats volgens de lineaire methode waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte gebruiksduur van het actief.

3.12 Kortlopende verplichtingen

De kortlopende verplichtingen worden tegen reële waarde in de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs.

3.13 Vreemde valuta

De jaarrekeningposten van Enduris worden geadministreerd in de valuta van de economische omgeving waarin Enduris opereert. De euro (€) is de functionele valuta van Enduris en is eveneens de valuta waarin de jaarrekening wordt gepresenteerd.

3.14 Saldering

Vorderingen en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd indien sprake is van een contractueel recht tot salderen en tevens sprake is van intentie tot het gesaldeerd afwikkelen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of sprake is van een actief of een verplichting.

4. Grondslagen voor de resultaatbepaling

4.1 Opbrengsten

Netto-omzet

Enduris verantwoordt opbrengsten wanneer zij de prestatieverplichting vervult door goederen of diensten over te dragen aan de klant. Het moment van overdracht is:

- over een periode;
- of op een moment in de tijd.

Inherent aan de diensten van Enduris, is dat deze worden overgedragen aan de afnemer gedurende de periode waarin deze worden verleend. De diensten van de groep zijn te onderscheiden naar geregleerde diensten en niet-geregleerde diensten.

Opbrengsten van geregleerde diensten

De tarieven van de geregleerde diensten van Enduris vallen onder het reguleringskader van de Nederlandse toezichthouder van energiedienstverlening, de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Voor de niet-geregleerde diensten valt Enduris niet onder een toezichthouder voor de prijsbepaling van de dienstverlening.

Transportdiensten energie

De transportdiensten energie zijn transport-, aansluit- en meetdiensten elektriciteit en transport-, aansluit- en meetdiensten gas. Enduris transporteert elektriciteit en gas via haar netwerken naar de aansluiting van de klant. De transportdiensten worden gedurende de leveringsperiode verantwoord. De opbrengsten van transportdiensten bestaan uit een vaste periodieke vergoeding voor het gebruik en de beschikbaarheid van de netwerken en een vergoeding per getransporteerd volume. Deze diensten betreffen prestatieverplichtingen die over een periode worden vervuld. De opbrengsten voor het gebruik en de beschikbaarheid van de netwerken worden lineair aan de leveringsperiode toegerekend. Lineaire toerekening representeert de beschikbaarheid van de transportfaciliteit van het netwerk in het gehele verslagjaar. De volume afhankelijke vergoeding wordt verantwoord in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin de transportdienst is verleend.

Bijdrage aansluitkosten en reconstructies

Om transportdiensten van elektriciteit en gas mogelijk te maken zal Enduris voor nieuwe leveringspunten een aansluiting op het netwerk realiseren. De afnemer betaalt een bijdrage in de aansluitkosten voor deze nieuwe aansluiting. De aansluiting is onlosmakelijk verbonden met de transportdiensten en vormt een geïntegreerd onderdeel van de vergoeding voor transportdiensten. De opbrengsten uit hoofde van de bijdrage aansluitkosten worden daarom lineair over de verwachte leveringsduur van het betreffende aansluitpunt verantwoord. Enduris ontvangt ook bijdragen voor uitgevoerde reconstructiewerkzaamheden aan het netwerk. Deze worden, analoog aan de bijdrage aansluitkosten, lineair over de verwachte leveringsduur van het netwerk verantwoord. De vooruitontvangen bijdragen aansluitkosten en reconstructies zijn contractverplichtingen en worden in balans verantwoord onder de 'Vooruitontvangen bijdragen van derden'.

Verkooprijzen

De verkooprijzen van de geregleerde diensten zijn gebaseerd op de tarieven zoals de ACM deze heeft bepaald voor het transport van energie. De tarieven voor de bijdragen aansluitkosten zijn tevens bepaald door de ACM. Aanpassingen in verkooprijzen van geregleerde diensten kunnen voornamelijk ontstaan als gevolg van storingen in het netwerk waarvoor afnemers wettelijk gecompenseerd dienen te worden en worden als variabele opbrengsten verantwoord. Deze aanpassingen zijn gebaseerd op wettelijke tarieven. De bijbehorende omzet classificeert als variabele opbrengsten. Variabele opbrengsten worden alleen verantwoord voor zover er een hoge mate van zekerheid bestaat dat deze opbrengsten niet zullen worden teruggedraaid.

Opbrengsten van niet-geregleerde diensten

De niet-geregleerde diensten van Enduris betreffen beheer- en onderhouds- en verhuurdiensten voor transformatoren en diensten op het gebied van het beheer, instandhouding en onderhoud en oplossing van storingen van hoogspanning, tussenspanning en complexe middenspanning in Zeeland en beheer- en onderhouds- en verhuurdiensten voor transformatoren. Enduris past voor deze activiteiten de portfolio benadering toe waarbij de opbrengsten worden verantwoord naar de voortgang van de verrichte prestaties, gebaseerd op de tot dat moment in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. Verkooprijzen van niet-geregleerde diensten zijn marktconform zoals vastgelegd in de betreffende overeenkomst tussen Enduris en de afnemer. Enduris verhuurt transformatoren aan derden. De activa zijn bij Enduris verantwoord onder de materiele vaste activa.

Contractactiva en –verplichtingen

Contractactiva betreffen de niet afdwingbare vorderingen uit hoofde van - en uitgaven voor contracten met afnemers. Voor Enduris zijn dit de nog te factureren bedragen. Enduris presenteert contractactiva onder de 'Debiteuren'. Voor de balanspost nog te factureren bedragen wordt op dezelfde wijze als voor de debiteuren een voorziening voor oninbare vorderingen opgenomen. Contractverplichtingen worden gepresenteerd als 'Vooruit ontvangen bijdragen van derden' en als onderdeel van de 'Handelscrediteuren en overige schulden'.

4.2 Bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op basis van gerealiseerde verplichtingen. De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden genomen in het jaar waarin zij voorzienbaar zijn.

4.3 Leases

Vanaf 1 januari 2019 heeft Enduris IFRS 16 geïmplementeerd. Hierdoor zijn de leaseovereenkomsten (waar Enduris lessee is) geactiveerd op de balans onder 'gebruiksrecht vaste activa'. De bijbehorende leaseverplichting is opgenomen op de balans onder de 'rentedragende schulden'. Als gevolg hiervan heeft een balansverlenging van € 0,7 miljoen plaatsgevonden. Daarnaast treedt een verschuiving in de winst-en-verliesrekening op van operationele kosten naar afschrijvingen en in zeer beperkte mate naar financiële lasten. Voor het kasstroomoverzicht leidt dit tot een afname van de operationele kasstroom, onder gelijktijdige toename van de uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten met eenzelfde bedrag. Voor de analyse van de impact van de invoering van IFRS 16, zie 1.2. IFRS 16 'Leaseovereenkomsten'.

Enduris als huurder

Bij het vaststellen of sprake is van een leaseovereenkomst neemt Enduris de bepalingen van IFRS 16.9 in acht. Bij aanvang van een contract beoordeelt Enduris of dit een leaseovereenkomst is of dat het een leasecomponent bevat. Een contract is, of bevat, een leaseovereenkomst indien het contract in ruil voor een vergoeding het recht verleent gedurende een bepaalde periode de zeggenschap over het gebruik van een geïdentificeerd actief uit te oefenen. Voor elke leaseovereenkomst waarbij Enduris de huurder is, berekent Enduris een gebruiksrecht en een overeenkomstige leaseverplichting, behalve voor kortlopende leaseovereenkomsten (gedefinieerd als leaseovereenkomsten met een leaseperiode van 12 maanden of minder) en leaseovereenkomsten met een waarde van € 5.000,- of minder. Voor deze huurcontracten verantwoordt Enduris de leasebetalingen lineair als operationele kosten in de winst-en-verliesrekening.

De leaseverplichting wordt initieel gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige leasebetalingen, verdisconteerd middels de impliciete rentevoet in de huurovereenkomst. Indien dit percentage niet eenvoudig kan worden bepaald, maakt de huurder gebruik van de marginale rentevoet. De marginale rentevoet wordt bepaald op basis van de risicovrije marktrente, verhoogd met een specifiek voor Enduris geldende risico-opslag voor eenzelfde duur en met eenzelfde zekerheid als waartegen Enduris zou financieren voor de verkrijging van een vergelijkbaar actief.

Leasebetalingen die zijn opgenomen in de waardering van de leaseverplichting omvatten:

- Vaste leasebetalingen, verminderd met eventuele te ontvangen huurkortingen en/of investeringsbijdragen;
- Variabele leasebetalingen die afhankelijk zijn van een index of koers, aanvankelijk gemeten met behulp van de index of koers aan de begindatum;
- De uitoefenprijs van aankoopties, indien de huurder redelijkerwijs zeker is dat hij de opties zal uitoefenen; en
- Betaling van eventuele boetes voor het beëindigen van de leaseovereenkomst, indien de huurder redelijkerwijs zeker is dat hij de optie tot beëindiging zal uitoefenen.

De leaseverplichting wordt vervolgens maandelijks verhoogd om de rente op de leaseverplichting weer te geven en verlaagd om de leasebetalingen weer te geven.

Enduris herwaardeert de leaseverplichting en het gebruiksrecht voor de vaste activa wanneer:

- De leaseperiode is gewijzigd of wanneer de verwachting omtrent het uitoefenen van een verlengingsoptie, beëindigingsoptie of koopoptie is gewijzigd.
- De leasebetalingen veranderen door bijvoorbeeld een indexatie.
- Een leasecontract wordt gewijzigd.

Op de aanvangsdatum wordt het met een gebruiksrecht overeenstemmende actief tegen kostprijs gewaardeerd. Deze kostprijs bestaat uit het bedrag van de eerste waardering van de leaseverplichting, de gemaakte initiële directe kosten, de op of voor de aanvangsdatum verrichte leasebetalingen, verminderd met alle ontvangen lease-incentives en de gemaakte initiële directe kosten.

Enduris stelt de leaseperiode vast als de niet-opzegbare periode van een leaseovereenkomst, samen met:

- de perioden die onder een optie tot verlenging van de leaseovereenkomst vallen indien het redelijk zeker is dat Enduris deze optie zal uitoefenen;
- de perioden die onder een optie tot beëindiging van de leaseovereenkomst vallen indien het redelijk zeker is dat Enduris deze optie niet zal uitoefenen.

Bij deze beoordeling neemt Enduris alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking die een economische drijfveer teweegbrengen om de optie tot verlenging van de leaseovereenkomst uit te oefenen, dan wel de optie tot beëindiging van de leaseovereenkomst niet uit te oefenen.

Variabele leases welke niet afhankelijk zijn van een index of tarief worden niet opgenomen in de waardering van de leaseverplichting en het gebruiksrecht. De gerelateerde betalingen worden opgenomen als kosten in de winst- en-verliesrekening.

Uit praktisch oogpunt staat IFRS 16 een huurder toe om niet-leasecomponenten niet te scheiden en in plaats daarvan rekening te houden met alle lease- en bijbehorende niet-leasecomponenten als een enkele regeling. Enduris maakt geen gebruik van deze vereenvoudiging.

Het gebruiksrecht vaste activa wordt, conform IAS 36, periodiek getest voor bijzondere waardevermindering.

Het gebruiksrecht en de leaseverplichting dienen samen te worden beoordeeld met het oog op het opnemen van uitgestelde belastingen als een enkele transactie. Er is dus geen tijdelijk verschil bij eerste herkenning. Tijdelijke verschillen die vervolgens ontstaan als het gebruiksrecht wordt afgeschreven en de leaseverplichting wordt verlaagd, daarover wordt een latentie gevormd.

Zie ook toelichting zie 1.2. IFRS 16 'Leaseovereenkomsten' voor de impactanalyse van deze standaard met ingang van 1 januari 2019.

4.4 Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben volgens de effectieve rente methode.

4.5 Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting over het resultaat wordt berekend door toepassing van het nominaal geldende tarief op het in de jaarrekening getoonde resultaat voor belasting, rekening houdend met permanente en tijdelijke verschillen in dit resultaat.

5. Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Onderscheid is aangebracht tussen de operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden. Ontwikkelingskosten, investeringen en desinvesteringen in vaste activa (inclusief financiële belangen) worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De betaling van dividend wordt gezien als een uitgaande kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Toelichting op de geconsolideerde winst en verliesrekening

6. Netto omzet

De omzet Elektriciteit stijgt met ongeveer 1,7% ten opzichte van 2018. Stijgende tarieven voor de transportafhankelijke en onafhankelijke transportdiensten en aansluitdiensten zorgen voor een toename van de omzet met ongeveer 4,8 mln. Volume-ontwikkelingen bij bestaande en nieuwe klanten leiden tot een verdere verhoging van de omzet met ongeveer € 1,0 mln. De omzet meterhuur daalt hoofdzakelijk als gevolg van de teruggave overwinsten door de doorgevoerde tariefsverlagingen.

De omzet Gas daalt met ongeveer 7,3%. Deze daling is voornamelijk een gevolg van de verlaging van de meettarieven als gevolg van de teruggave van overwinsten. De tarieven voor de transportafhankelijke en onafhankelijke transportdiensten en aansluitdiensten blijven stabiel. In totaal leiden hogere volumes tot circa € 0,2 mln. hogere omzet.

De post omzet TeslaN betreft de omzet van joint operation TeslaN. In deze strategische samenwerking met TenneT TSO B.V. worden werkzaamheden op het gebied van het beheer, instandhouding en onderhoud en oplossing van storingen van hoogspanning, tussenspanning en complexe middenspanning in Zeeland gezamenlijk uitgevoerd. De overige omzet betreft de amortisatie van de vooruit ontvangen bijdragen van derden voor een bedrag van € 2,5 mln. (2018: € 2,2 mln.) en hangt samen met het feit dat sinds 1 januari 2009 de van derden vooruit ontvangen bijdragen bij activering als langlopende verplichting worden gepassiveerd.

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Netbeheer Elektriciteit		
Omzet transportafhankelijke transportdiensten	70.915	65.734
Omzet transportonafhankelijke transportdiensten	4.900	4.836
Omzet meterhuur	1.221	6.011
Omzet voorgaande boekjaren		-
Omzet aansluitdiensten	7.498	6.911
Omzet huur transformatoren en overige bedrijfsopbrengsten	1.329	974
	85.863	84.466
Netbeheer Gas		
Omzet transportafhankelijke transportdiensten	17.881	17.718
Omzet transportonafhankelijke transportdiensten	3.551	3.538
Omzet aansluitdiensten	5.829	5.700
Omzet meterhuur	1.640	4.197
Omzet voorgaande boekjaren	-	-
Overige bedrijfsopbrengsten	37	57
	28.938	31.210
Omzet TeslaN	3.085	2.875
Overige omzet	2.478	2.207
Totaal	120.364	120.758

7. Overige Bedrijfsopbrengsten

De post overige bedrijfsopbrengsten betreft voornamelijk de bijdragen van derden op exploitatie projecten verantwoord voor een bedrag van € 1,0 mln. (2018 € 0,9 mln.). Ook zijn in deze post de ontvangen vergoedingen begrepen vanwege gedetacheerd personeel bij verbonden partijen voor een bedrag van € 0,4 mln. De ontvangen vergoedingen zijn gelijk aan 2018.

8. Diensten van derden, materiaal en andere externe kosten

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Exploitatiekosten in rekening gebracht door groepsmaatschappijen	42.794	40.442
Overige exploitatiekosten	7.848	6.311
Totaal	50.642	46.753

De exploitatiekosten die door groepsmaatschappijen in rekening zijn gebracht nemen met ongeveer 5,8% toe. De inkoop van ondersteunende diensten vanuit Stedin groep en kosten vanwege de integratie van Enduris in de Stedin groep leiden tot een toename van € 1,4 mln. Ook stijgen de kosten vanwege meer onderhoud en storingen voor zowel elektriciteit als gas (€ 1,0 mln.). Tevens is sprake van groei van de werkzaamheden voor het afsluiten en saneren van aansluitingen elektriciteit en gas (€ 0,2 mln.) terwijl de kosten voor exploitatie en beheer van meters met ongeveer hetzelfde bedrag afnemen. De overige exploitatiekosten stijgen voornamelijk vanwege de kosten van ICT-projecten.

Bezoldiging bestuurders

Op de bezoldiging van de bestuurders van Enduris is de Wet Normering Topinkomens van toepassing. De WNT stelt dan ook nadrukkelijk grenzen aan het beloningsbeleid dat geldt voor de leden van de raad van bestuur. De maximale bezoldiging op grond van het beloningsbeleid is gelijk aan het algemeen bezoldigingsmaximum van de WNT. Variabele beloning maakt geen onderdeel uit van het beloningspakket. Voor de bestuurders geldt dezelfde pensioenregeling als voor de overige medewerkers van Enduris. De raad van commissarissen van Stedin Groep stelt jaarlijks het vaste jaarinkomen inclusief vakantiegeld van de bestuurders vast. De remuneratiecommissie binnen Stedin Groep evalueert jaarlijks het functioneren van de bestuurders en formuleert een voorstel aan de raad van commissarissen voor eventuele aanpassing van het vaste jaarinkomen, inclusief indexatie. Het beloningsbeleid is in de aandeelhoudersvergadering van 13 april 2018 goedgekeurd.

Daarnaast kwalificeert ook de directie van DNWG Groep N.V., waarvan netbeheerder Enduris onderdeel uitmaakt, als topfunctionaris op grond van de WNT. De directeur van Enduris B.V. is, op grond van een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd, in dienst van DNWG Staff B.V. en de daarmee samenhangende kosten worden voor 50 procent doorbelast van DNWG Staff B.V. aan Enduris voor een bedrag van circa € 0,1 mln. in 2019 (2018 € 0,1 mln.)

De overeenkomstig artikel 5c, lid 3 van de 'Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector' vereiste toelichtingen zijn opgenomen in de jaarrekening 2019 van Stedin Holding N.V., zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam en gepubliceerd op de website van Stedin Groep.

9. Inkoopwaarde van de omzet Elektriciteit

De kosten van inkoop zijn met € 0,9 mln. gestegen ten opzichte van het boekjaar 2018. De inkoop kosten van netverliezen zijn gestegen met € 0,8 mln. door hogere prijzen van elektriciteit, de helft van deze stijging is terug te herleiden naar hogere energiebelasting. Tevens is er een stijging van € 0,2 mln. door volumestijging. De inkoopkosten van transportcapaciteit zijn gelijk gebleven.

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Elektriciteit		
Inkoop transport TenneT	12.431	12.389
Inkoop energie ter compensatie van technische netverliezen	5.015	4.798
Inkoop energie ter compensatie van administratieve netverliezen	-	-651
	17.446	16.536
Gas		
Inkoop transport ZEBRA	367	409
	367	409
Totaal	17.813	16.945

10. Overige bedrijfskosten

De kosten van precario en concessies zijn met € 0,5 mln. gestegen met name omdat er een eenmalige creditering verwerkt was in 2018, die betrekking had op ten onrechte geïnde precariobelasting over het jaar 2015.

De kosten van voorzieningen stijgen voornamelijk vanwege het vormen van een voorziening van € 1,1 mln. voor het verwijderen van oude gasaansluitingen. Daarnaast blijkt na inventarisatie en overleg met het waterschap dat er minder kabels hoeven te worden verwijderd en vallen de prijzen voor het uitvoeren van de werkzaamheden lager uit dan verwacht. Hetgeen tot lagere kosten leidt voor de voorzieningen voor amoveringen. Nadere toelichtingen op de verplichtingen tot verwijdering en amovering per ultimo 2019 zijn opgenomen in de toelichting op de balans (22. Voorzieningen).

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Precario en concessies	8.036	7.494
Voorzieningen	659	469
Totaal	8.695	7.963

11. Afschrijvingen

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Immateriële vaste activa		
Afschrijvingen	2.312	1.797
Desinvesteringen	1.013	-
Materiële vaste activa		
Afschrijvingen	21.294	22.222
Desinvesteringen	1.472	2.044
Gebruiksrecht vaste activa		
Afschrijvingen	368	-
Desinvesteringen	-	-
Totaal	26.459	26.063

De afschrijvingen en desinvesteringen hebben betrekking op immateriële, materiële vaste activa en op het gebruiksrecht vaste activa. De totale afschrijvingen liggen in lijn met 2018. De categorie 'gebruiksrecht vaste activa' heeft alleen betrekking op 2019 door de implementatie van IFRS 16 per 1 januari 2019. Zie hiervoor toelichting 2.4 Gevolgen invoering nieuwe IFRS Standaarden.

De post desinvesteringen (materiële vaste activa) betreft activa die is verwijderd en niet meer dienstbaar is ten behoeve van de levering van diensten door Enduris. In 2019 zijn in deze post de geschatte desinvesteringen opgenomen van activa die gedurende 2019 uit het net van Enduris zijn verwijderd. Ook het verschil tussen de werkelijke geboekte desinvesteringen van activa, die gedurende 2018 zijn verwijderd, en de geschatte desinvesteringen 2018 zijn in deze post verantwoord. In 2018 had de post zowel betrekking op de geschatte desinvesteringen 2018 als de activa die in eerdere jaren zijn verwijderd.

12. Financiële baten en lasten

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Rentelasten	-3.750	-4.500
Rentelasten voor lease betalingen	-2	-
Rentebaten	12	18
Geactiveerde intrest (bouwrente)	303	514
Overige financiële baten en lasten	-62	153
Totaal	-3.499	-3.815

13. Vennootschapsbelasting

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Acute belastinglasten en belastingbaten huidig jaar	356	2.316
Vrijval/dotatie uitgestelde belastingen uit hoofde van wijziging vpb tarieven	-274	241
Mutatie uitgestelde belastingen	3.314	2.796
Mutatie uitgestelde belastingen voorgaande boekjaren	-	-
Belastingen over het resultaat	3.396	5.353
Resultaat voor belastingen	11.837	21.420
Deelnemingsvrijstelling	2.861	-954
Fiscaal lager resultaat inzake mutatie voorziening amovering	-1.239	-
Fiscaal afwijkende afschrijving	-12.035	-11.202
Fiscaal belastbaar bedrag	1.424	9.264
Nominaal belastingtarief	25,0%	25,0%
Acute belastinglasten	356	2.316
Nominaal belastingtarief	25,0%	25,0%
Effect van:		
- Deelnemingsvrijstelling	6,0%	-1,1%
- Wijziging vpb tarieven	-0,6%	0,3%
- Overige	-1,8%	0,8%
Effectieve belastingdruk jaar	28,7%	25,0%

In 2019 is een eenmalige correctie in het resultaat deelnemingen (zie 17. Financiële vaste activa) verwerkt waardoor het resultaat voor belasting daalt. Vanwege de deelnemingsvrijstelling heeft deze correctie echter geen invloed op de vennootschapsbelasting waardoor de belastingdruk in 2019 stijgt.

14. Immateriële vaste activa

(bedragen x 1.000 euro)

	Totaal	Software	Gebruikersrechten	Activa in aanbouw
Boekwaarde per 1 januari 2018	9.266	5.439	520	3.306
Activeringen	-	2.498	-	-2.498
Desinvesteringen	-816	-	-	-816
Investerings	1.946	-	-	1.946
Afschrijvingen	-1.797	-1.784	-13	-
Boekwaarde per 31 december 2018	8.598	6.153	507	1.938
Cumulatieve afschrijvingen en impairment	18.604	18.577	27	-
Aanschafwaarde per 31 december 2018	27.202	24.731	534	1.938
Boekwaarde per 1 januari 2019	8.598	6.153	507	1.938
Activeringen	-	1.911	-	-
Desinvesteringen	-1.013	-1.013	-	-
Investerings	2.259	433	1.751	75
Afschrijvingen	-2.312	-2.299	-13	-
Boekwaarde per 31 december 2019	7.532	5.185	2.245	102
Cumulatieve afschrijvingen en impairment	21.796	21.756	40	-
Aanschafwaarde per 31 december 2019	29.328	26.941	2.285	102
Afschrijvingstermijn in jaren	0	5	40	n.v.t.

De post investeringen in 2019 omvat onder meer investeringen in gebruiksrechten voor twee 150kV aansluitingen bij TenneT in de hoofdverdeelstations van Borssele en Westdorpe. Het betreft een gebruiksrecht om aangesloten te zijn op het 150kV van TenneT. Verder hebben deze te maken met investeringen in mobiele toepassingen. De desinvesteringen betreffen projecten met betrekking tot het aansluitingenportal en offerteportal.

15. Materiële vaste activa

(bedragen x 1.000 euro)

	Totaal	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties (incl. FV)	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in aanbouw	Bijdrage van derden
Boekwaarde per 1 januari 2018	486.416	22.827	523.884	40	33.602	-93.937
Activeringen	-	573	42.557	-	-43.130	-
Investerings	51.926	-	-	-	51.926	-
Desinvestering	-2.051	-	-2.044	-7	-	-
Afschrijvingen	-22.222	-702	-25.988	-26	-	4.494
Boekwaarde per 31 december 2018	514.069	22.698	538.409	7	42.398	-89.443
Boekwaarde voor aftrek bijdragen	603.512	22.698	538.409	7	42.398	
Cumulatieve afschrijvingen en impairment	614.688	26.511	587.117	1.060	-	
Aanschafwaarde per 31 december 2018	1.218.200	49.209	1.125.526	1.067	42.398	
Boekwaarde per 1 januari 2019	514.069	22.698	538.409	7	42.398	-89.443
Activeringen	-	847	63.727	-	-64.574	-
Investerings	65.595	-	-	-	65.595	-
Desinvestering	-1.472	-	-1.466	-6	-	-
Afschrijvingen	-21.294	-739	-24.925	-	-	4.370
Overige mutaties	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2019	556.898	22.807	575.745	1	43.418	-85.073
Boekwaarde voor aftrek bijdragen	641.971	22.807	575.745	1	43.418	
Cumulatieve afschrijvingen en impairment	607.321	26.683	579.701	936	-	0
Aanschafwaarde per 31 december 2019	1.249.292	49.490	1.155.446	937	43.418	
Afschrijvingstermijn in jaren		10-50	10-50	5	n.v.t	

De investeringen in 2019 betroffen nieuwe investeringen in het elektriciteits- en gasnet en investeringen in (slimme) meters. De post desinvesteringen (materiële vaste activa) betreft activa die is verwijderd en niet meer dienstbaar is ten behoeve van de levering van diensten door Enduris. In de post desinvesteringen in 2019 zijn de geschatte desinvesteringen opgenomen van activa die gedurende 2019 uit het net van Enduris zijn verwijderd en in 2018 hadden deze betrekking op activa van zowel 2018 als eerdere jaren. Voor het berekenen van de desinvesteringen voor zowel netten als klantmeters wordt gebruik gemaakt van de bekende activeringsprijzen per jaar. Voor zover de informatie niet meer beschikbaar is, worden prijzen teruggerekend op basis van de CBS prijsindexcijfers. Verder is onder meer gebruikgemaakt van gegevens uit technische systemen zoals het geografisch informatiesysteem (GIS). In het GIS wordt onder andere informatie bijgehouden van verwijderde elektriciteitskabels, elektriciteit stations, transformatoren, gasleidingen en gas stations.

Geregistreerde informatie betreft: het jaar van verwijdering, het jaar van ingebruikname/bouwjaar, type kabel, spanningsniveau, drukniveau, soort station/soort behuizing, lengte in meters, aantallen en de postcode. De informatie geeft inzicht in de hoeveelheid (aantallen en lengtes) verwijderde activa en is de basis voor het verwerken van de desinvesteringen. Aan de hand van de prijzen en hoeveelheden is de oorspronkelijke aanschafwaarde van de desinvesteringen bepaald. Aan de hand van de omschrijving in combinatie met activaklasse/toerekengroep en het activeringsjaar zijn de juiste actiefnummers geselecteerd in het financiële systeem om te desinvesteren en de data in het technische systeem te koppelen met het financiële systeem. Benadrukt wordt dat de gehanteerde methode bijdraagt aan betere verslaggeving, maar dat de methodiek, mede gezien het feit dat de beschikbare informatie om alle desinvesteringen betrouwbaar te kunnen duiden, alsmede de financiële omvang ervan betrouwbaar te kunnen kwantificeren, zijn beperkingen kent. Hierdoor is sprake van een (resterende) onzekerheid met betrekking tot de vraag of de verantwoorde desinvesteringen volledig zijn. Echter, aangezien deze desinvesteringen niet op een betrouwbare wijze kunnen worden bepaald, kunnen deze niet worden verwerkt. Deze onzekerheid zit in de balanspost materiële vaste activa, categorieën "Machines en installaties" (boekwaarde ultimo 2019 EUR 576 miljoen) en "Bijdragen van derden" (boekwaarde ultimo 2019 EUR 85 miljoen).

16. Gebruiksrecht vaste activa

(bedragen x 1.000 euro)

	Grond en bedrijfsgebouwen
Boekwaarde per 1 januari 2019	1.077
Activeringen	-
Investeringsen	-
Desinvestering	-
Afschrijvingen	-368
Boekwaarde per 31 december 2019	709
Boekwaarde voor aftrek bijdragen	709
Cumulatieve afschrijvingen en impairment	368
Aanschafwaarde per 31 december 2019	1.077
Afschrijvingstermijn in jaren	40

De post gebruikersrechten is een gevolg van de implementatie van IFRS 16 voor Enduris als huurder is dat rechten en verplichtingen uit hoofde van leases op de balans zijn opgenomen. Enduris heeft leaseovereenkomsten afgesloten voor een aantal bedrijfsgebouwen.

De leaseverplichtingen zijn toegelicht in 23 Leaseverplichtingen.

17. Financiële vaste activa

De post financiële vaste activa heeft betrekking op de geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen en overige financiële vaste activa.

Geassocieerde deelnemingen en overige deelnemingen

Enduris heeft een 33,33% belang in ZEBRA Gasnetwerk B.V., de netbeheerder van de hoofdtransportleiding voor hoogcalorisch gas van Zelzate naar Moerdijk. De deelneming in ZEBRA is aangemerkt als geassocieerde deelneming. De post overige deelnemingen betreft een verworven belang (2,47%) in Energie Data Services Nederland B.V. (EDSN).

(bedragen x 1.000 euro)

	Totaal	Geassocieerde deelnemingen	Overige deelnemingen
Stand per 1 januari 2018	5.078	5.064	14
Resultaat	954	954	-
Dividend	-	-	-
Stand per 31 december 2018	6.032	6.018	14
Resultaat	-2.861	-2.861	-
Dividend	-	-	-
Stand per 31 december 2019	3.171	3.157	14

De deelneming in ZEBRA is aangemerkt als geassocieerde deelneming.

Samenvattende informatie met betrekking tot ZEBRA

(bedragen x 1.000 euro)

Balans	31-12-2019	31-12-2018
Immateriële vaste activa	3	12
Materiële vaste activa	11.344	11.734
Financiële vaste activa	-	359
Vlottende activa	1.731	12.497
Liquide middelen	3.116	8.164
	16.194	32.766
Eigen vermogen	9.468	18.051
Langlopende schulden	300	320
Kortlopende schulden	6.426	14.395
	16.194	32.766
Resultaat		
Totaal baten	7.760	9.901
Totaal lasten	16.802	6.050
Resultaat voor belasting	-9.042	3.851
Resultaat na belasting	-8.583	2.892

Het resultaat van de geassocieerde deelneming in 2019 is lager. In 2019 is een eenmalige afwaardering van € 9,5 mln. in de resultaten van ZEBRA verwerkt. In augustus 2019 zijn Enexis Netbeheer en Enduris met landelijk netbeheerder Gasunie Transport Services (GTS) de verkoop van de extra hogedruknetten (die in eigendom zijn van ZEBRA Gasnetwerk alsmede van Enexis Netbeheer en Enduris) overeengekomen. De verkoopdatum is 31 december 2020.

Overige financiële vaste activa

(bedragen x 1.000 euro)

	Leningen u/g	Uitgestelde belastingvorderingen
Stand per 1 januari 2018	1.076	8.152
Nieuwe vordering	506	-
Aflossing	-217	-2.796
Aflossing	-	-241
Stand per 31 december 2018	1.365	5.115
Nieuwe vordering	349	-
Aflossing / mutatie	-280	-3.655
wijziging vpB tarief	-	274
Stand per 31 december 2019	1.434	1.734

De post leningen u/g heeft betrekking op verstrekte leningen aan EDSN B.V. Conform de financieringsovereenkomsten is voor € 0,3 mln. aan aflossingen ontvangen, en voor € 0,3 mln. aan nieuwe leningen verstrekt. De gewogen gemiddelde rentevoet bedraagt over 2019: 0,9%. (2018 1,5%). De looptijd van de leningen bedraagt tussen 1 en 5 jaar, waarbij geen zekerheden zijn gesteld. Vooraf wordt voor iedere lening een rentevoet vastgesteld. Deze is gebaseerd op een meerjarige rente met opslag, en is gedurende de looptijd van de lening vast. De post uitgestelde belastingvordering vindt voornamelijk zijn oorsprong in de verschillen tussen de fiscale en de bedrijfseconomische boekwaarden van de materiële vaste activa op de openingsbalans per 1 januari 1998. Deze latentie heeft overwegend een langlopend karakter. Zie ook toelichting 13. Vennootschapsbelasting.

18. Onderhanden projecten voor derden

Deze post bestaat uit onderhanden werk per 31 december 2019 van Enduris voor het uitvoeren van werkzaamheden voor Stedin Groep voor een bedrag van € 0,5 mln. (2018: € 0,7 mln.) en de onderhanden werk positie van TeslaN B.V. voor het uitvoeren van werkzaamheden voor derden voor een bedrag van € 1,3 mln. (2018: € 0,6 mln.).

19. Debiteuren

De post handelsdebiteuren is gestegen met € 1,9 mln. ten opzichte van voorgaand jaar. Deze stijging wordt onder meer verklaard door hogere bijdragen van derden voor de investeringen in materiële vaste activa en nog te factureren bedragen. Daarnaast leiden stijgende volumes en hogere prijzen voor grootverbruik tot een toename van de post debiteuren. In 2019 was er sprake van een beperkte vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren. De voornaamste oorzaak hiervoor is de daling in het bedrag van posten ouder dan 120 dagen. In 2019 zijn er vrijwel geen bedragen aan oninbare vorderingen afgeboekt ten laste van de voorziening.

(bedragen x 1.000 euro)

	Verwacht verlies	2018		2017	
		Vorderingen	Voorzieningen	Vorderingen	Voorzieningen
Kleinverbruik debiteuren	0,1-100%	6.749	99	7.162	74
Grootverbruik debiteuren					
- tot 1 maand	0%-55%	8.238	38	5.873	13
- 1 tot 2 maanden	2%-75%	21	7	45	3
- 2 tot 3 maanden	7,5%-100%	10	2	3	4
- 3 tot 4 maanden	10%-100%	2	-	8	2
- Meer dan 4 maanden	15%-100%	490	209	525	294
Nominale waarde		15.510	355	13.616	390
Af: Waardevermindering		-355		-390	
Totaal		15.155		13.226	

Voor meer informatie met betrekking tot de verwachte kredietverliezen zie het onderdeel 'kredietverliezen voor debiteuren' op pagina 18.

20. Liquide middelen

De liquide middelen bestonden op 31 december 2019 uit banktegoeden van € 0,5 mln. (2018: € 4,1 mln.). De liquide middelen worden in euro's aangehouden en staan ter vrije beschikking.

21. Eigen vermogen

Aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt € 18.000 verdeeld in 180 aandelen met een nominale waarde van elk € 100. Per 31 december 2019 is € 18.000 geplaatst en volgestort. Gedurende 2019 is hierin geen wijziging opgetreden.

Agioreserve

De Agioreserve betreft een kapitaalstorting van ongeveer € 125 miljoen bij de verwerving van het economische eigendom van de door Enduris beheerde netten en aansluitingen en aanvullende agiostortingen van circa € 15 mln. vanwege de splitsing van netwerkbedrijf en het productie- en leveringsbedrijf. Gedurende 2019 is hierin geen wijziging opgetreden.

Wettelijke reserve deelnemingen

De wettelijke reserve deelnemingen betreft de niet uitgekeerde winst uit de joint operation TeslaN en deelneming Zebra. Deze wettelijke reserve is niet vrij uitkeerbaar. Voor het verloop van de wettelijke reserve deelnemingen wordt verwezen naar het mutatieoverzicht eigen vermogen.

Wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten

In de wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten zijn de geactiveerde ontwikkelingskosten van de immateriële vaste activa opgenomen. Deze wettelijke reserve is niet vrij uitkeerbaar. Voor het verloop van de wettelijke reserve inzake ontwikkelingskosten wordt verwezen naar het mutatieoverzicht eigen vermogen.

Overige reserves

Voor het verloop van de overige reserves wordt verwezen naar het mutatieoverzicht eigen vermogen.

Resultaat boekjaar

Het resultaat boekjaar bedraagt € 8,4 mln.

Voorstel winstbestemming 2019

De algemene vergadering heeft op 15 juli 2019 besloten om de vrij beschikbare winst over 2018 toe te voegen aan de overige reserves.

Het resultaat 2019 staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Resultaat na belasting	8.441	16.067
Interim dividend	-	-
Te bestemmen resultaat	8.441	16.067
Voor winstbestemming beschikbare winst	8.441	16.067
Dividend	-	-
Toevoeging aan overige reserves	8.441	16.067

22. Voorzieningen

(bedragen x 1.000 euro)

	Totaal	Voorzieningen voor amoveringen	Voorzieningen administratieve netverliezen	Voorzieningen verwijdering oude gasaansluitingen
Boekwaarde per 1 januari 2018	1.155	628	527	-
Terugboeking kortlopend gedeelte	1.263	690	573	-
Dotaties	710	710	-	-
Onttrekkingen	-506	-57	-449	-
Vrijval	-651	-	-651	-
Kortlopend gedeelte	-1.971	-1.971	-	-
Boekwaarde per 31 december 2018	-	-	-	-
Terugboeking kortlopend gedeelte	1.971	1.971	-	-
Dotaties	1.100	-	-	1.100
Onttrekkingen	-803	-803	-	-
Vrijval	-436	-436	-	-
Kortlopend gedeelte	-732	-732	-	-
Boekwaarde per 31 december 2019	1.100	-	-	1.100

Voorzieningen voor amoveringen

Deze voorziening is gevormd vanwege de verplichting opgelegd door Rijkswaterstaat om een 50-kV kabel in de Westerschelde te amoveren en het schoonmaken van de landkabels. De landkabels zijn die onderdelen van de eerder genoemde Westerschelddekabel die op het land zijn gesitueerd. In 2018 zijn echter door het waterschap aanvullende eisen gesteld ten aanzien van het volledig verwijderen van de kabel langs waterschapswegen en in waterkeringen. Voor de verwijdering van de kabels is in 2018 een dotatie opgenomen. In 2019 is een gedeelte van de kabels en moffen verwijderd. Vanwege verwachte extra kosten voor grondsanerend is een extra dotatie van € 0,1 mln. gedaan. Na inventarisatie en overleg met het waterschap blijkt uiteindelijk minder kabels te hoeven verwijderd dan eerder voorzien en is sprake van lager dan verwachte prijzen voor de werkzaamheden hetgeen leidt tot de vrijval in 2019. De werkzaamheden zullen in de loop van 2020 afgerond worden.

Voorzieningen administratieve netverliezen

Met ingang van 1-1-2018 is naar aanleiding van een sectorafspraken besloten voor de allocatie zowel de technische als ook de administratieve netverliezen vooraf in te gaan kopen en volledig te alloceren. Op basis van historische data is besloten 10% opslag bij de technische netverliezen toe te passen om zodoende de administratieve netverliezen te elimineren. Medio november 2018 heeft verrekening van de administratieve netverliezen over het verbruiksjaar 2016 plaatsgevonden met de grootste marktpartij in het netgebied van Enduris. Ondanks dat vanaf 2018 10% meer ingekocht wordt is er nog steeds een risico op afrekeningen met betrekking tot de administratieve netverliezen. Reden hiervoor zijn bestaande onzekerheden ten aanzien van de vaststelling van het onderscheid tussen administratieve en technische netverliezen en de afrekening hiervan. Uit evaluatie blijkt echter dat de afrekening niet materieel zal zijn en derhalve is besloten geen voorziening op te nemen.

Voorziening voor oude gasaansluitingen

In het eerste halfjaar 2019 is door Netbeheerders op sectoraal in Netbeheer Nederland afgesproken dat het verwijderen van gasafsluitingen niet langer vrijblijvend uitvoerbaar is voor Netbeheerders, maar dat vanuit veiligheidsoogpunt dit versneld wordt uitgevoerd en onderhavig wordt aan toezicht door SODM. Het betreft afgesloten gasaansluitingen, met een status 'uit bedrijf', waar nog wel 'druk' op staat. De hiermee verband houdende kosten worden niet in rekening gebracht bij (voormalige) klanten. In 2019 is een voorziening ten laste van de operationele kosten gevormd voor een bedrag van € 1,1 miljoen. Enduris verwacht eind 2022 de betreffende gasafsluitingen verwijderd te hebben. De versnelde verwijdering heeft impact op de geschatte resterende levensduur van de betreffende aansluitingen. De impact van de afschrijvingen als gevolg van de veranderde levensduur op het resultaat 2019 is nihil. Voor de jaren 2020-2022 zullen de afschrijvingen op de betreffende aansluitingen in lijn gebracht worden met de resterende levensduur.

23. Leaseverplichtingen

Zie voor nadere toelichting 1.2. IFRS 16 'Leaseovereenkomsten'.

(bedragen x 1.000 euro)		
	2019	2018
Stand per 1 januari	1.077	-
Aflossing lease verplichting	-424	-
Stand per 31 december	653	-

De looptijden van deze leaseverplichting is: € 0,3 miljoen binnen 1 jaar, en het restant (ad € 0,4 miljoen) tussen 1 en 5.
Er is geen sprake van liquiditeitsrisico voor de leaseverplichtingen die voortvloeien uit gebruiksrechten.

24. Leningen o/g groep

Per 31 december 2019 bedraagt de langlopende lening, ondergebracht bij DNWG, € 150 miljoen. Het betreft een langlopende rentedragende lening verkregen van Stedin. Het rentepercentage van de lening was 2,5% voor 2019. Het rentepercentage wordt jaarlijks vastgesteld en is gebaseerd op de gemiddelde rentekostenvoet van de schulden van Stedin groep. Op eerste verzoek van de geldverstrekker kan Enduris gevraagd worden aanvullende zekerheden te verstrekken. De waarde van de lening is gelijk gebleven aan de waarde van 2018. De lening heeft een looptijd tot en met juni 2027 en is aan het einde de van de looptijd volledig af te lossen.

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Stand per 1 januari	150.000	17.039
Opname nieuwe lening	-	150.000
Aflossing	-	-17.039
Stand per 31 december	150.000	150.000

25. Vooruit ontvangen bijdragen van derden

De vooruit ontvangen bijdragen van derden betreffen bijdragen van derden voor de investeringen in materiële vaste activa. De vooruit ontvangen bijdragen van derden worden geamortiseerd over de verwachte levensduur van de gerelateerde materiële vaste activa. De amortisatie wordt in de winst- en verliesrekening verantwoord onder de netto-omzet.

Met ingang van boekjaar 2019 wordt de presentatie van de balanspost "vooruit ontvangen bijdragen van derden" op overeenkomstige wijze als de presentatie in de jaarrekening van Stedin groep weergegeven. Tot en met 2018 werd in de jaarrekening van Enduris het kortlopende deel tezamen met het langlopend deel in de vooruit ontvangen bijdragen van derden verantwoord. Het kortlopend deel is vanaf boekjaar 2019 separaat toegelicht onder kortlopende schulden. De vergelijkende cijfers van boekjaar 2018 zijn aangepast. De gehanteerde methode draagt derhalve bij aan betere en meer consistentie in verslaggeving. De kortlopende vooruit ontvangen bijdragen zijn onder 'contractverplichtingen' verantwoord in de 'Handelscrediteuren en de overige schulden'. De impact van deze presentatiewijziging is € 2,7 mln. per ultimo 2019 en € 2,5 mln. per ultimo 2018. Per 1 januari 2018 is de impact € 2,3 mln.

(bedragen x 1.000 euro)

Boekwaarde per 1 januari 2018		79.542
Gepassiveerde vooruit ontvangen omzet		10.703
Afschrijvingen		-2.207
Boekwaarde per 31 december 2018		88.039
Gepassiveerde vooruit ontvangen omzet		11.309
Afschrijvingen		-2.478
Boekwaarde per 31 december 2019		96.869

Classificatie

(bedragen x 1.000 euro)

	31-12-2019	31-12-2018
Kortlopend	2.686	2.450
Langlopend	94.183	85.589
Totaal	96.869	88.039

26. Handelscrediteuren en overige schulden

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Handelscrediteuren	2.417	3.580
Contractverplichtingen	2.686	2.450
Overige schulden	3.307	4.218
Totaal	8.410	10.248

De post overige schulden bestaat uit nog te ontvangen facturen.

(bedragen x 1.000 euro)

	2019	2018
Inkoop transportdiensten	668	1.695
Inkoop netverliezen	632	1.228
Precario	752	497
Teslan	647	458
Overig	608	340
Totaal	3.307	4.218

27. Belastingen

Deze post bestaat uit nog af te dragen BTW (€ 3,7 mln.) en de looptijd is minder dan een jaar.

28. Onderhanden projecten voor derden

Deze post bestaat uit nog af te dragen BTW (€ 3,7 mln.) en de looptijd is minder dan een jaar. Deze post bestaat uit onderhanden werk per 31 december 2019 van Enduris voor het uitvoeren van werkzaamheden voor Stedin groep voor een bedrag van € 0,8 mln. (2018: €1,0 mln.) en de onderhanden werk positie van TeslaN B.V. voor het uitvoeren van werkzaamheden voor derden voor een bedrag van € 0,6 mln. (2018: € 0,6 mln.)

29. Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Resultaten meetdomein

De tarieven die Enduris als netbeheerder in rekening brengt voor de huur van kleinverbruiksmeters zijn gereguleerd en gebaseerd op de Ministeriële Regeling Meettarieven (MR). Hierin is geregeld hoe de ACM deze tarieven vaststelt. De maximale tarieven die netbeheerders mogen hanteren zijn op dit moment gebaseerd op de tarieven van 2005, plus een jaarlijkse inflatiecorrectie op basis van de consumenten-prijsindex. Sinds 2011 monitort de ACM de kosten die gemoeid zijn met het uitvoeren van de meettaak. Hierbij is het de bedoeling dat het project Grootchalig Aanbieden Slimme meters uit de behaalde rendementen gefinancierd kan worden. De MR borgt dat de consument uiteindelijk niet meer dan de kostendeekkende tarieven betaalt en dat de netbeheerders geen overwinsten behalen. Om dit te bereiken kan de ACM de behaalde rendementen in toekomstige tarievenbesluiten betrekken. Volgens onze huidige inschattingen heeft Enduris op dit moment voldoende rendement gerealiseerd om de invoering van de slimme meter zonder tariefstijgingen te financieren. In lijn hiermee heeft Enduris de meettarieven elektriciteit en gas fors laten dalen met ingang van 1 februari 2019 om hiermee de verschillen tussen de kosten en opbrengsten in de meetdomeinen te mitigeren.

Precario

Enduris is met een aantal gemeenten verwikkeld in juridische geschillen inzake precariobelasting. In totaal betreft het een potentieel door Enduris te vorderen bedrag van € 26 miljoen. Gezien de onzekerheden zijn de potentiële vorderingen niet verantwoord in de balans per 31 december 2019. We zijn momenteel in afwachting van berichtgeving over het verdere verloop van de procedure.

Inkoopverplichtingen energie

Enduris is inkoopverplichtingen voor energie aangegaan voor het compenseren van het administratief en technisch netverlies. De verplichting op basis van in 2019 geldende tarieven bedraagt € 10 mln. en heeft betrekking op de periode tot en met 2021. In 2020 vervalt € 5 mln.

Investeringsverplichtingen

Per 31 december 2019 zijn financiële verplichtingen aangegaan voor een bedrag van circa € 33,6 mln. (Ultimo 2018: € 24,5 mln.) met betrekking tot nog uit te voeren investeringen.

Asbestcement leidingen

In Middelburg ligt nog circa 13,9 km per 31 december 2019 (eind 2018: 21,5 km) aan asbestcementleidingen. Het is de bedoeling dat dit materiaal voor 2026 planmatig wordt vervangen. Dit betreft een verplichting waarvoor geen voorziening behoeft te worden gevormd, want deze vervanging is onderdeel van de normale vervangingscyclus. Er is geen sprake van een acute verplichting, omdat er geen sprake is van milieurisico's die directe vervanging noodzakelijk maken. De werkzaamheden worden zoveel mogelijk gecombineerd met reconstructiewerken en/of bestratingswerkzaamheden van de gemeente om overlast waar mogelijk te beperken en zo kostenefficiënt mogelijk te opereren. Het projectmatig vervangen van dit type gasleidingen is een van 2010 t/m 2025 doorlopend project. De geschatte kosten over de resterende looptijd van het project bedragen € 3,8 mln.

Fiscale eenheid

Enduris is onderdeel van de fiscale eenheid van Stedin Holding N.V. De vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van die fiscale eenheid en verrekenen de vennootschapsbelasting met Stedin Holding conform overeengekomen interne verrekeningsmethodieken. Voor de omzetbelasting is tevens sprake van een fiscale eenheid met daarin Stedin Holding N.V. en al haar geconsolideerde deelnemingen. Alle vennootschappen die deel uitmaken van een fiscale eenheid, zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de belastingschulden van de fiscale eenheid.

30. Transacties met verbonden partijen

(bedragen x 1.000 euro)

	Ingekochte goederen en diensten		Verkochte goederen en diensten		Vorderingen (debiteuren)		Schulden (crediteuren en leningen o/g)	
	2019	2018	2019	2018	31-12-2019	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2018
DNWG Staff B.V.	23.136	21.752	-	-	-	-	3.672	3.026
DNWG Infra B.V.	18.906	17.902	-	-	-	-	3.032	7.658
ZEBRA Gasnetwerk B.V.	754	788	429	354	-	-	128	67
Stedin Holding N.V.	-	-	-	-	2.179	2.193	-	-
DNWG Groep N.V.	-	-	-	-	-	-	200.443	176.681
Totaal	42.796	40.442	429	354	2.179	2.193	207.275	187.432

Verbonden partijen met Enduris betreffen entiteiten die tot dezelfde groep behoren als Enduris en Groep en entiteiten waarin Enduris rapporterende of gedeeltelijke zeggenschap heeft of bepalende invloed. Geassocieerde deelnemingen zijn verbonden partijen van Enduris. Transacties met verbonden partijen vinden plaats volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn. De exploitatiekosten van ingekochte diensten bij DNWG Staff B.V. bestaan uit de kosten van gedetacheerd personeel bij Enduris.

De kosten van ingekochte goederen en diensten bij verbonden partijen nemen met ongeveer € 2,4 mln. toe. De toename is onder meer een gevolg van de inkoop van ondersteunende diensten vanuit de Stedin groep en kosten vanwege de integratie van Enduris in de Stedin groep. Tevens is sprake van hogere kosten voor de inkoop van diverse stafdiensten waarbij sprake is van meer inhuur van extern personeel. Voorge-noemde diensten, die via DNWG Staff B.V. worden ingekocht, leiden per saldo tot een toename van € 1,4 mln. De exploitatiekosten van ingekochte diensten bij DNWG Infra B.V. omvatten de kosten voor onderhoud en beheer van de netinfrastructuur en meetdiensten van Enduris. De stijging van de kosten van DNWG infra B.V. (€ 1,0 mln.) is onder meer een gevolg van een toename van de werkzaamheden op het gebied van onderhoud en oplossing van storingen voor elektriciteit en gas (€ 1,0 mln.). De afsluit- en saneringswerkzaamheden voor aansluitingen elektriciteit en gas (€ 0,2 mln.) zijn vermeerderd. Op het gebied van exploitatie en beheer van meters nemen de kosten met ongeveer € 0,2 mln. af. De exploitatiekosten van ingekochte diensten bij Zebra Gasnetwerk B.V. betreft het onderhoud en beheer van het extra hogedruknet van Enduris. De kosten zijn ongeveer gelijk aan 2018. De post verkochte goederen en diensten bij Zebra Gasnetwerk B.V. bestaan uit de kosten voor gedetacheerd personeel bij Zebra Gasnetwerk B.V.

De vorderingen met Stedin Holding N.V. betreft te vorderen vennootschapsbelasting. De post schulden met DNWG Staff B.V. bestaan uit nog te betalen kosten van gedetacheerd personeel bij Enduris en ICT-kosten. De post schulden met DNWG Infra B.V. bestaan uit nog te betalen kosten voor de inkoop van diensten voor onderhoud, beheer en investeringen met betrekking tot de door Enduris beheerde netten en aansluitingen. De schulden met DNWG Groep N.V. betreffen een lening van € 150 mln. en een rekening courant faciliteit. Voor de lening kan Enduris op eerste verzoek van de geldverstrekker gevraagd worden aanvullende zekerheden te verstrekken en deze is niet direct opeisbaar. De lening heeft een looptijd tot en met juni 2027 en is aan het einde de van de looptijd volledig af te lossen. De rekening-courant faciliteit is direct opeisbaar.

Voor Stedin worden tevens werkzaamheden uitgevoerd op het gebied van stationsautomatisering. Deze activiteiten zijn door Enduris uitbesteed aan DNWG Infra B.V. en worden door Enduris op marge neutrale wijze aan Stedin gefactureerd. De vergoedingen die aan Stedin zijn gefactureerd en de kosten van de uitbestede activiteiten die door DNWG Infra B.V. in rekening zijn gebracht, zijn gesaldeerd in de jaarrekening en derhalve niet opgenomen in de transacties met verbonden partijen. De omvang van de uitgevoerde activiteiten over 2019 bedraagt ongeveer € 3,7 mln. (2018: € 2,8 mln.).

Met EDSN, waarin Enduris, een beperkt belang heeft (2,47%) hebben in 2019 ook transacties plaatsgevonden. Het betreft hier de inkoop van diensten voor € 1,3 mln., vorderingen voor ongeveer € 1,4 mln. en € 0,1 mln. aan schulden.

31. Accountantskosten

De financiële gegevens van Enduris B.V. zijn opgenomen in de jaarrekening van Stedin Holding N.V. en derhalve is op basis van artikel 2:382a lid 3 BW een toelichting op de accountantskosten niet opgenomen in de jaarrekening van Enduris B.V.

32. Credit rating

Stedin Holding N.V. heeft een credit rating bij ratingbureau Standard & Poor's. Deze rating bestaat uit een langetermijnrating met outlook en een kortetermijnrating. De outlook geeft de verwachte verandering in de langetermijn rating aan voor de komende jaren.

De meest recente in juli 2019 door Standard & Poor's toegekende credit rating is A- met een stabiele vooruitblik voor de lange termijn en A-2 voor de korte termijn.

33. Gebeurtenissen na balansdatum

Coronacrisis

Op het moment van publicatie van dit jaarbericht over 2019 maken wij een unieke situatie mee in Nederland. De landelijke maatregelen die zijn ingezet om de verspreiding van het coronavirus te beheersen, hebben gevolgen voor ons allemaal. De coronacrisis heeft ook impact op Enduris. De coronacrisis heeft tot op heden beperkte financiële gevolgen gehad voor Enduris. Als gevolg van corona nam in beperkte mate zowel het aantal opdrachten als het energieverbruik van zakelijke klanten af. Naar verwachting zullen ook de toekomstige financiële gevolgen in de voorzienbare periode (komende 12 maanden) beperkt zijn, ondanks dat Nederland zich in een tweede golf bevindt met betrekking tot het coronavirus.

Wij verwachten voldoende toegang tot middelen te hebben om de doorlopende kosten te kunnen blijven betalen. Enduris bereidt zich voor om terug te keren naar het activiteitsniveau van voor de ingegane maatregelen om weer verder te werken aan de energietransitie.

34. Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Voor de herleiding van de mutatie in de liquide middelen wordt het resultaat na belastingen aangepast voor posten van de winst-en-verliesrekening en balansmutaties die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in boekjaar 2019. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt naar kasstromen uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom omvat onder andere de uitgaven voor rente en belastingen en de ontvangsten van rente en dividenden. Het resultaat uit deelnemingen in de winst- en verliesrekening leidt niet tot directe kasstromen, daarom is dit bestandsdeel in de kasstromen geneutraliseerd. Het resultaat uit deelnemingen wordt niet volledig uitgekeerd in de vorm van dividend. Het niet-uitgekeerde deel van het resultaat leidt tot een toename van het eigen vermogen bij deze deelneming en daarmee tot een balansmutatie van de financiële vaste activa bij Enduris. Daarom is gekozen om slechts de werkelijke dividendontvangsten in de kasstroom te verwerken. Investerings worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

Voor akkoord:

Statutair bestuurder
Stedin Holding N.V.
Namens DNWG Groep N.V.

Was getekend
Goes, 21 oktober 2020

Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake de winstbestemming

In artikel 22 Winst en uitkeringen van de statuten zijn de volgende bepalingen inzake de winstbestemming opgenomen:

De algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van uitkeringen, voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden en met inachtneming van de uitvoering van de aan de netbeheerder bij wet opgedragen taken en verplichtingen om zijn netten in werking te hebben, te vernieuwen, te onderhouden en uit te breiden.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deloitte Accountants B.V.
Park Veldzicht 25
4336 DR Middelburg
Postbus 7056
4330 GB Middelburg
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9895
www.deloitte.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de aandeelhouder van Enduris B.V.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARBERICHT OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Enduris B.V. te Goes gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarbericht opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Enduris B.V. op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2019.
2. De volgende overzichten over 2019: de winst-en-verliesrekening, het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het mutatieoverzicht eigen vermogen en het kasstroomoverzicht.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Enduris B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van het coronavirus

Het coronavirus heeft ook invloed op Enduris B.V. In de toelichting op pagina 49 (note 33) in de jaarrekening heeft het management de verwachte impact van het coronavirus op de financiële prestaties en gezondheid van Enduris B.V. en haar plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Benadrukking van de impact van de energietransitie zoals toegelicht in de jaarrekening

Enduris B.V. is (via DNWG Groep N.V.) betreffende haar financiering afhankelijk van Stedin Holding N.V. Met betrekking tot de financiering constateert de Raad van Bestuur van Stedin Holding N.V. dat zij, vanwege de energietransitie, wordt geconfronteerd met toekomstige forse investeringen die niet tijdig door middel van de verwachte groei in toegestane inkomsten vanuit de huidige tariefregulering gefinancierd kunnen worden. Om deze reden onderzoekt Stedin Holding N.V. aanvullende financieringsmogelijkheden met betrekking tot de energietransitie. Wij vestigen de aandacht op de toelichting hieromtrent in de jaarrekening van Enduris B.V. op pagina 14.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARBERICHT OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarbericht andere informatie, die bestaat uit:

- De overige gegevens
- De bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Middelburg, 21 oktober 2020

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. P.C.J. Buysrogge RA

Bijlagen

Verklaring ex artikel 18

Verklaring ex artikel 18, derde lid Elektriciteitswet 1998 en ex artikel 10d, derde lid Gaswet

Ondergetekende,
K.J. Verbogt,

verklaart hierbij in zijn hoedanigheid van directeur van Enduris B.V. dat:

De financiële verhouding tussen Enduris B.V. en een met Enduris B.V. verbonden groepsmaatschappij die activiteiten verricht die de netbeheerder op grond van artikel 17 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10b van de Gaswet niet zelf mag verrichten, in het jaar 2019 voldoet aan de eisen die gesteld worden in artikel 18, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10d, eerste lid, van de Gaswet, hetgeen betekent dat Enduris B.V. in het jaar 2019 een dergelijke groepsmaatschappij niet heeft bevoordeeld boven andere ondernemingen waarmee een dergelijke groepsmaatschappij in concurrentie treedt, of anderszins voordelen heeft toegekend die verder gaan dan in normaal handelsverkeer gebruikelijk is.

Als bevoordelen van een groepsmaatschappij of het toekennen van voordelen die verder gaan dan in normaal handelsverkeer gebruikelijk is, worden in ieder geval aangemerkt:

- Het verstrekken van gegevens aan een groepsmaatschappij over afnemers, niet zijnde afnemers als bedoeld in artikel 95a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en afnemers, niet zijnde afnemers als bedoeld in artikel 43, eerste lid, van de Gaswet, die een verzoek hebben gedaan als bedoeld in artikel 23 of 24 van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk een verzoek als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Gaswet;
- Het leveren van goederen of diensten aan een groepsmaatschappij tegen een vergoeding die lager is dan de redelijkerwijs daaraan tot te rekenen kosten;
- Het toestaan van het gebruik door een groepsmaatschappij van de naam of het beeldmerk van de netbeheerder op een wijze waardoor verwarring bij het publiek te duchten is over de herkomst van goederen of diensten.

Goes, 21 oktober 2020

Was getekend

K.J. Verbogt

Verklaring naleving gedragscode voor netbeheerders

Verklaring naleving Gedragscode voor Netbeheerders aangaande gegevens uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn.

Enduris B.V. te Goes maakt voor het goed kunnen uitvoeren van haar diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens hebben netbeheerders in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruik, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is.

Het College Bescherming Persoonsgegevens heeft deze gedragscode 'Verwerking van persoonsgegevens door netbeheerders in het kader van installatie en beheer van slimme meters bij kleinverbruikers' goedgekeurd met als datum inwerkingtreding 19 mei 2012. Hierbij verklaart Enduris zich gedurende 2019 te hebben gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen, genoemd in deze gedragscode.

In het kader van het willen verzamelen van metergegevens bij een groep kleinverbruikers om ten behoeve van de allocatie en reconciliatie tot nauwkeuriger verbruiksprofielen te kunnen komen, is geconstateerd dat voor de hiervoor in de Gedragscode opgenomen voorziening geen frequentie voor de toegestane meteruitlezing is opgenomen. In het kader van het willen gaan verzamelen van metergegevens bij kleinverbruikers om tot dynamische allocatie te kunnen komen in plaats van allocatie op jaarbasis met analoge meters, is geconstateerd dat voor de hiervoor in de Gedragscode opgenomen voorziening geen frequentie voor de toegestane meteruitlezing voor slimme meters is opgenomen. Beide zaken zijn ondervangen door ter zake expliciet de ondubbelzinnige toestemming van de desbetreffende kleinverbruikers te vragen als elders in de Gedragscode bedoeld. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een aanpassing van de Gedragscode, waarin deze omissie wordt meegenomen.

Goes, 21 oktober 2020

Was getekend

K.J. Verbogt

Directeur

Colofon

Deze jaarrekening is een uitgave van Enduris B.V.

(Eind)redactie

Afdeling Communicatie Enduris B.V.

Vormgeving

10uur

Fotografie

Evert van Moort Fotografie

Stanowicki Fotografie

Copyright

Op de in dit jaarbericht gepubliceerde foto's berust copyright.

Contactgegevens

Enduris B.V.

Bezoekadressen:

Stationspark 28, 4462 DZ Goes

Anthony Fokkerstraat 8, 4462 ET Goes

Postadres:

Postbus 399, 4460 AT Goes

Tel. 0113 74 11 00

info@enduris.nl

Enduris ontziet het milieu door het jaarbericht alleen digitaal beschikbaar te stellen op www.enduris.nl.

Voor vragen, opmerkingen of suggesties over dit jaarbericht kunt u contact opnemen met de afdeling Communicatie van Enduris via telefoonnummer 0113 88 42 63 of via communicatie@enduris.nl.

www.enduris.nl

